Gemeente
Amsterdam

Ruimtelijk Toetsingskader

Noorder IJ-plas

2020-2030

Colofon

Het Ruimtelijk Toetsingskader Noorder IJ-plas is opgesteld in opdracht van de Wethouder Ruimtelijke Ordening & Duurzaamheid en het Dagelijks Bestuur van Stadsdeel Noord

Maart 2021

Contact
Gemeente Amsterdam, Ruimte en Duurzaamheid
Postbus 2758
1000 CT Amsterdam
www.amsterdam.nl/havenstad
havenstad@amsterdam.nl

Voorzijde: luchtfoto Noorder IJ-plas in 2017, Your Captain luchtfotografie

Gemeente
Amsterdam

Ruimtelijk Toetsingskader

Noorder IJ-plas

2020-2030

Inhoud

Samenvatting 6

Aanleiding 9

Deel 1 Noorder IJ-plas

1 Groen-Blauwe schakel 13
2 Historie en huidig gebruik 17
3 Beleidskaders 19
4 Stadspark Haven-Stad 23

Deel 2 Ruimtelijk Toetsingskader

5 Kader 2020-2030 27
6 Vijf uitgangspunten 29
7 Procedure initiatieven 43
8 Resultaten participatie 47

Deel 3 Bijlagen

9 Pre-advies en definitief advies van de Technische Adviescommissie 55
10 Raadsinformatiebrief Afdoening motie Biemond - Ernsting 69
11 Schets Dam tot Dam fietsroute 70
12 Voorstudie cultureel centrum aan de plas 72
13 Verkenning overbruggen A10 74
14 Projectorganisatie 76

Bets Bierman (links) met haar zus Dora Christ-Bierman wandelend door de Noorder IJpolder met op de achtergrond gebouw de Vrede in de Achtersluispolder.
De foto is van vlak voor de tweede wereldoorlog (+/- 1935-1940). Bron: Historisch Archief Tuindorp Oostzaan

Samenvatting

Voor u ligt het Ruimtelijk Toetsingskader Noorder IJ-plas. Hiermee geeft Amsterdam een ruimtelijke visie op Noorder IJ-plas (NIJP) voor de komende 10 jaar.
De Noorder IJ-plas ligt in Amsterdam en is een omvangrijk groengebied tussen Amsterdam Noord, Zaanstad en Oostzaan, ten westen van de Coentunnel in de oksel van de A10 en A8. De plas is een voormalige zandwinput ten behoeve van de aanleg van de Rijkswegen en woonwijken. Het is een van de ontwikkelgebieden van Haven-Stad Amsterdam. In de in december 2017 vastgestelde Ontwikkelstrategie Haven-Stad is het gebied aangewezen als één van de stadsparken in Haven-Stad. Dit is nodig om voldoende groen en open ruimte te waarborgen in een stedelijk gebied met een gestaag groeiend aantal inwoners en werknemers.

In januari 2019 is in opdracht van het gemeentebestuur begonnen met het opstellen van dit ruimtelijk toetsingskader voor de Noorder IJ-plas. Aanleiding was de wens om een samenhangend ruimtelijk beeld te verkrijgen, waaraan initiatieven die zich nu al in het gebied voordoen kunnen worden getoetst. Bij het opstellen van het toetsingskader is van een uitgebreid participatietraject gebruik gemaakt, door middel van een aantal georganiseerde bijeenkomsten voor de omgeving. Omwonenden, ondernemers, ambtenaren, en belangstellenden hebben relevante informatie met elkaar uitgewisseld en zich bekend gemaakt met de locatie. Allerlei wensen en ideeën zijn opgehaald met behulp waarvan invulling is gegeven aan een (korte termijn) beeld op de NIJP. De verantwoordelijke bestuurders zijn door het gebied geleid en hebben standpunten toegelicht op de bijeenkomsten.

Het toetsingskader heeft een scope van 10 jaar (2020-2030). Dat is nodig om initiatieven die zich in het gebied voordoen in goede banen te leiden in de richting van een park. De routing van de Dam tot Dam fietsroute en de ligging van de fietsbrug over het Zijkanaal H (die Zaanstad met Amsterdam verbindt), de aantakking op het fietsnetwerk in Amsterdam en Zaanstad zijn verder uitgewerkt.
Er moet worden voorgesorteerd op het beëindigen van de grondwerken in 2023 (contract tussen

grondbank en Waternet loopt af in 2023). En er wordt sturing gegeven aan waar het beste windmolens en zonnepanelen kunnen worden gesitueerd. In principe eerst langs de infrastructuurbundel van de rijkswegen, waarbij zonnepanelen op de plas zelf mogelijk zijn indien deze ruimtelijk en ecologisch goed inpasbaar zijn en er voldoende ruimte beschikbaar blijft voor andere functies. In februari 2020 heeft B&W ingestemd met als het Amsterdamse aandeel duurzame energie in de Concept Regionale Energiestrategie Noord-Holland-zuid (50 MW d.m.v. windenergie en 350 MW d.m.v. zonne-energie). De NIJP vormt hierin één van de 7 zoekgebieden voor windturbines en zonne-energie (conform Windvisie 2012).

Het ophalen van ideeën en reacties gedurende de participatiebijeenkomsten, De wandeling door het gebied, het pre-advies van de Technische Adviescommissie voor de hoofdgroenstructuur, de workshops met collega's (w.o. van Waternet, Rijkswaterstaat NNW, Oostzaan en Zaanstad), heeft geleid tot de volgende ruimtelijke uitgangspunten welke zijn verbeeld op de plankaart:

1. Het water beleven: De grootte van de plas en het uitzicht erover (richting Noordzeekanaal en haven) zijn uniek. Vooral de noordoever, waar nu de grondbank gesitueerd is, kan een mooie openbare plek worden (met een strand en een kleinschalige horecavoorziening);

2. De natuur verder ontwikkelen: Het ondieper maken van de waterbodem langs de oostelijke oevers wordt afgemaakt. Dit ter verbetering van waterkwaliteit met meer mogelijkheid voor vis-paaiplaatsen en waterplanten op deze ondiepe plekken, die tevens voor waterzuivering moeten gaan zorgen. Het struinnatuurgebied met Schotse Hooglanders kan worden vergroot aan de noord- en oostzijde, alsmede het fiets- en wandelnetwerk daar door- en omheen;

3. Het wandel- en fietsnetwerk uitbreiden: Zie vorig punt, aangevuld met een houten watervlonder langs de zachte oostoever als aantrekkelijke noord-zuidverbinding langs de plas;

4. De toegankelijkheid vergroten: toevoegen van meer en mooi vormgegeven ingangen van het park, aansluitend op het fiets- en wandelnetwerk;

5. Het verblijven versterken: De noordoever op de plek van de grondbank is goed bereikbaar. Daar kan een publieke voorziening komen, waarbij ook gedacht wordt aan een werkplaats die ruimte geeft aan initiatieven vanuit de omringende wijken, en goed past in de natuurlijke omgeving of daaraan bijdraagt (uiteraard zonder milieubelasting; circulair en klimaatneutraal).

Dit toetsingskader wordt bestuurlijk vastgesteld door de gemeenteraad van Amsterdam. Met de voorgestelde ruimtelijke uitgangspunten tot de periode tot 2030 wordt gedeeltelijk afgeweken van staand beleid, zoals uitgewerkt in de huidige Hoofdgroenstructuur (Structuurvisie Amsterdam Economisch Sterk en Duurzaam uit 2011).

Naar aanleiding van het advies van de Technische Adviescommissie (TAC, deze commissie toetst aan de Hoofdgroenstructuur) om plafonds in te voeren worden in het Toetsingskader grootschalige activiteiten, motorboten, terreinuitgifte aan particulieren en realisatie van een doorbraak naar het kanaal expliciet uitgesloten en worden overnachtingen bij uitzondering toegestaan.

Het advies om ook een plafond in te voeren voor bebouwing door benoeming van het maximaal aantal m2 dat bebouwd mag worden, wordt niet overgenomen. Mede omdat het om tijdelijke initiatieven (10 jaar) gaat wordt daarom voorgesteld te werken met een toetsteam dat samen met de initiatiefnemers de ontwerpen beoordeelt en begeleidt. De toegestane bebouwing blijft beperkt tot een paviljoen-achtig vrijstaande object of meerderde objecten, die passen bij de gebruiksdoeleinden zoals genoemd in het toetsingskader en die optimaal ingepast zijn in karakter en landschap van het Noorder IJ-Plas.

Het Ruimtelijk Toetsingskader Noorder IJ-plas gaat een onderdeel vormen van de Omgevingsvisie die momenteel voor Amsterdam wordt opgesteld en terzijnertijd het omgevingsplan.

Aanleiding

Amsterdam geeft met dit rapport een ruimtelijke visie op Noorder IJ-plas (NIJP) voor de komende 10 jaar. De plas en de oevers zijn nu slecht toegankelijk en moeten beter geschikt worden gemaakt als groengebied met recreatieve mogelijkheden. De Noorder IJ-plas is één van de parken van Haven-Stad. De Noorder IJ-plas gaat in de toekomst als stadspark fungeren voor Haven-Stad: een centraal park tussen Zaanstad en Amsterdam in. Dit is nodig om voldoende groen en open ruimte te waarborgen in een stedelijk gebied met een gestaag groeiend aantal inwoners en werknemers.

Deze groei doet zich nu al voor op de noordelijke IJ-oevers, denk aan Overhoeks, Buiksloterham, NDSM en de Bongerd, maar op termijn ook in het Cornelis Douwesgebied, en in de Achtersluispolder op Zaans grondgebied. De NIJP ligt te midden van de twee laatst genoemde gebieden en vormt daarmee een belangrijke groen-blauwe schakel tussen de twee gemeenten. Groen-blauw omdat het gebied voor iets meer dan 50% uit water bestaat en de andere helft uit een landdeel met hoofdzakelijk struinnatuur. De Noorder IJ-plas is onderdeel van de Amsterdamse Hoofdgroenstructuur en is van belang voor het op peil houden van biodiversiteit en natuurontwikkeling ten behoeve van de inwoners van Amsterdam (en daar buiten).

Het gebied rondom de plas is lange tijd met rust gelaten en daardoor kon de natuur zijn gang gaan. Naast vossen, vleermuizen, salamanders en konijnen, nestelen er broedvogels waaronder de blauwborst, havik, grote karekiet, ijsvogels, aalscholver en andere soorten (bron: Historisch Archief Tuindorp Oostzaan). Sinds 2014 grazen er een aantal Schotse Hooglanders zodat het gebied niet overwoekert wordt door planten en te bewandelen blijft.

Om de natuurontwikkeling extra kracht bij te zetten hebben Rijkswaterstaat en Waternet gezamenlijk een vispassage gemaakt tussen de plas en Noordzeekanaal waardoor vissen in de plas kunnen paaien en er een grotere diversiteit aan soorten kan ontstaan. Daarnaast werken Waternet en de Gemeente Amsterdam sinds enkele jaren samen aan een verondieping van de plas. Door de plas (voormalige zandwinput) ondieper te maken kunnen er meer waterplanten groeien en ook dit is weer ten gunste van de vissoorten en de biodiversiteit.

Tegelijkertijd is druk van de stad op dit gebied steeds meer merkbaar. Ook de belangstelling voor meer recreatieve functies in het gebied neemt toe, zoals zwemmen, mountainbiken, en horeca. Er is een snelfietsroute aangelegd tussen Amsterdam, Zaanstad en Oostzaan en er wordt gestudeerd op een nieuwe recreatieve fietsroute en op een nieuwe openbaar vervoerverbinding tussen Amsterdam Noord en Zaanstad, waar de Noorder IJ-plas onderdeel van uitmaakt.
Aan de Zaanse zijde zijn in de Achtersluispolder nieuwe functies in ontwikkeling, zoals Maakgemeenschap De Hoop. Pakhuis de Vrede krijgt waarschijnlijk binnen 5 jaar een nieuwe publiekstrekkende functie.

De bestuurlijke wens om een groter aandeel duurzame energie-opwek met zon en wind mogelijk te maken, doet weer opgeld. Amsterdam wil een bijdrage aan windenergie leveren en de NIJP is een van de weinige locaties waar windturbines mogelijk zijn. Ten behoeve van dit ruimtelijk kader is daarom al een verkenning gedaan naar een ruimtelijke inpassing die goed te combineren is met groene recreatie.

Het Ruimtelijk Toetsingskader Noorder IJ-plas, 2020-2030 biedt mogelijkheden voor nieuwe ontwikkelingen die nodig zijn en consolideert en verbetert de belangrijke waarden in het gebied. Het heeft een scope van 10 jaar wat, gezien de groeiverwachting van Haven-Stad, naar verwachting het kantelpunt tussen een relatief onbekend gebied en een intensief bezocht stadspark is. Zo wordt een kwalitatief hoogwaardige basis voor de toekomst gewaarborgd met passend gebruik voor Amsterdammers en hun buren.

Struinnatuur bij de Noorder IJ-plas met daarboven hoogspanningskabels

Deel 1

Noorder IJ-plas

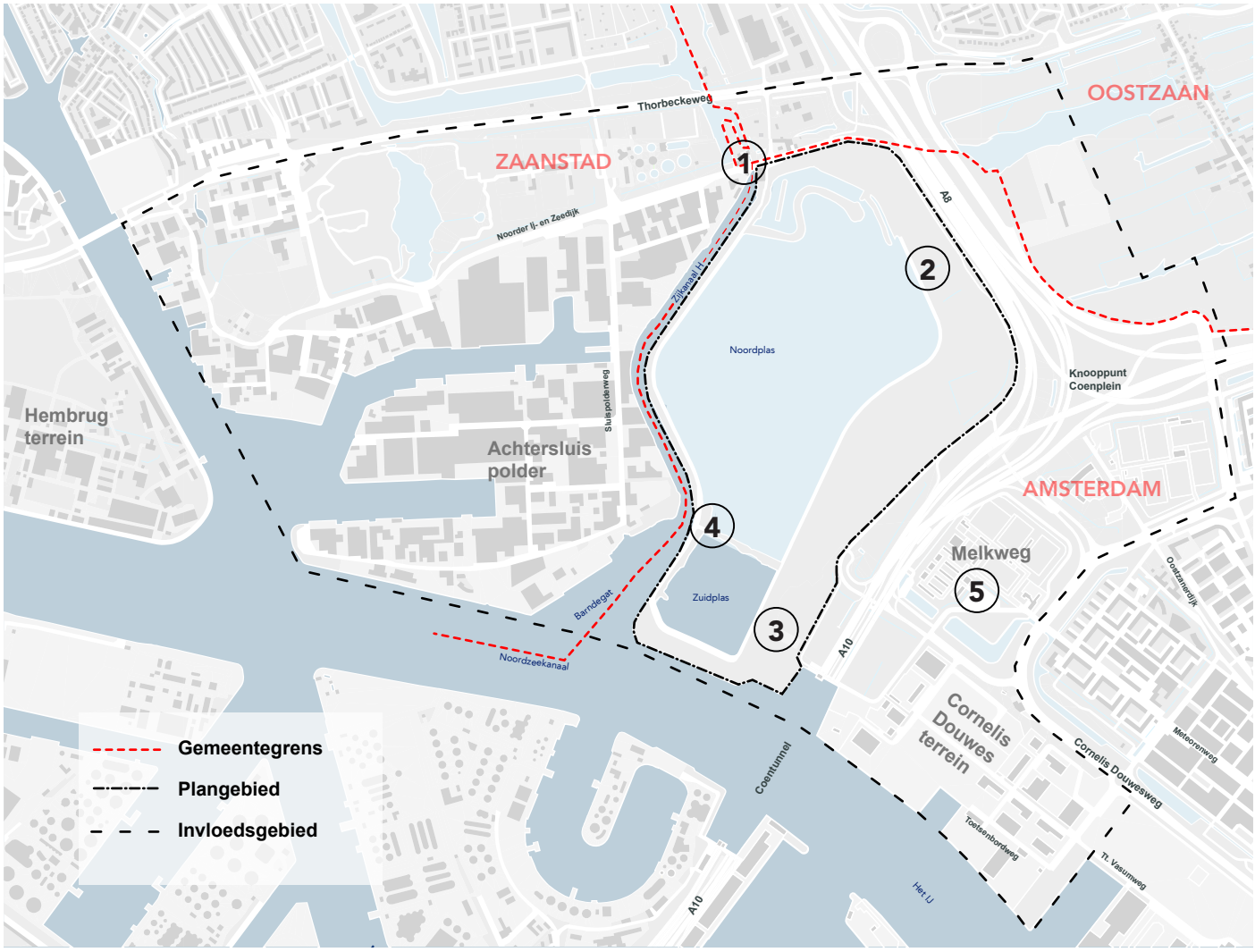

Plangebied Noorder IJ-plas

De Zaan- en IJoevers (Illustratie: www.SCHETSontwerp.com)

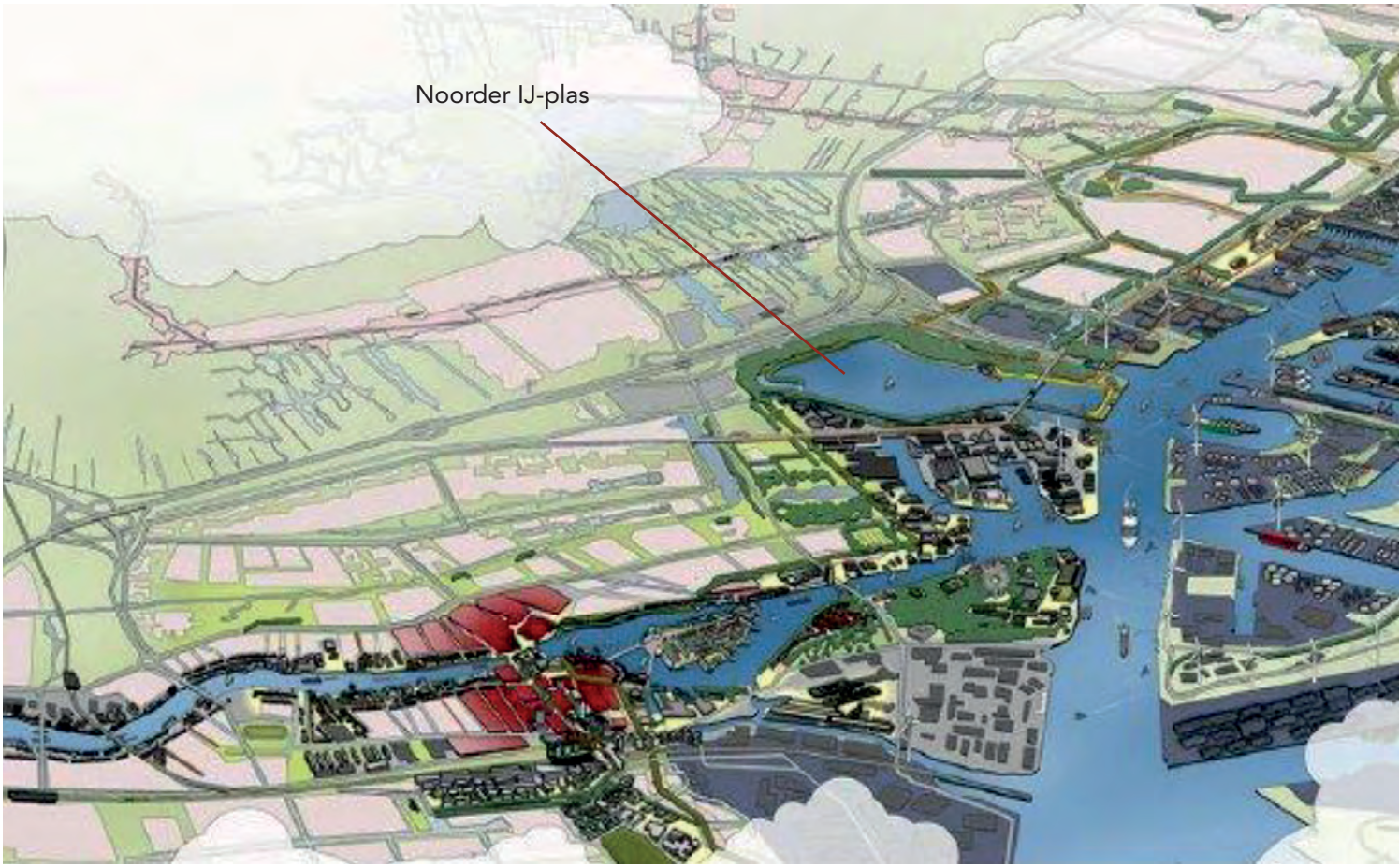

1 Groen-blauwe schakel

De Noorder IJ-plas (NIJP) ligt in Amsterdam en is een omvangrijk groengebied tussen Amsterdam Noord, Zaanstad en Oostzaan. De plas is een voormalige zandwinput ten behoeve van de aanleg van de Rijkswegen en woonwijken. Het is een van de ontwikkelgebieden van Haven-Stad Amsterdam. In de in december 2017 vastgestelde Ontwikkelstrategie Haven-Stad is het gebied aangewezen als één van de twee grootstedelijke stadsparken van Haven-Stad.

1.1 Ligging en gebruik

De Noorder IJ-plas ligt noord-oostelijk tegen de A10 en de A8 aan, en wordt aan de zuidzijde en westzijde begrensd door het IJ/Noordzeekanaal en Zijkanaal H. De enige autoverbinding ligt aan de noordzijde en geeft toegang tot de woonboten langs Zijkanaal H (Zijkanaal H-weg). De entrée van de struinnatuur ligt aan de noordzijde en de oostzijde van de plas. De plas en zijn oevers zijn naast de Zijkanaal H-weg verder niet ontsloten voor auto en fiets, en alleen wandelend te bereiken via struinpaden.
Ten noorden ligt de vrij recente snelfiets- en busroute.

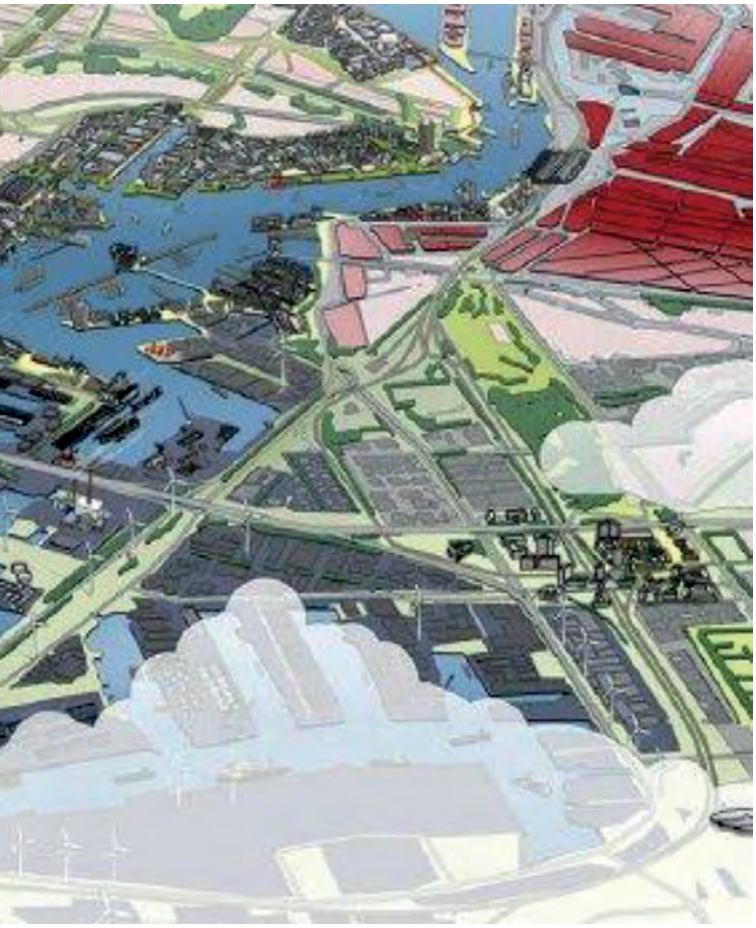

Aan de westzijde ligt een lint van woonboten met voortuinen langs de Zijknaal H-weg die doodloopt ter hoogte van de tussendam die de Noord en de Zuidplas scheidt. De grens tussen Amsterdam en Zaanstad ligt op het midden van het Zijkanaal H. De woonboten liggen dan ook in de Gemeente Amsterdam. Westelijk van het Zijkanaal ligt de Zaanse transformatielocatie Achtersluispolder (ASP).

De relatief geïsoleerd liggende plas en oevers bevatten een paar opmerkelijke gebruiksfuncties (zie kaart plangebied): een stoomgemaal (1), een gronddepot (2), hoogspanningskabels die aan de zuidzijde de grond in gaan (3), een kleine buurtspeeltuin en een door een zandlichaam afgesloten zuidelijk deel van de plas (4). In dit zandlichaam zit de kleine vispassage. Grenzend aan de NIJP langs de andere zijde van de A10 ligt het Melkweg-gebied met o.a. stadslandbouw van NoordOogst (5), en diverse sportvoorzieningen.

1.2 Schakel tussen Zaan en IJ (toekomst)

Zaanstad en Amsterdam werken al een aantal jaar aan een gezamenlijke groei-opgave. Deze zogenoemde ZaanIJ samenwerking is ingegeven vanuit de notie dat Amsterdam en Zaanstad al eeuwen economisch met elkaar verbonden zijn, door scheepsbouw en (haven) industrie. Tegenwoordig vormt de groei van de stedelijke bevolking de voornaamste aanjager van de stedelijke economie. De druk op de Amsterdamse woningmarkt groeit de laatste jaren uit zijn voegen, alsmede de bijbehorende vraag naar ruimte voor verkeer en voorzieningen.

Door deze groeiopgave met Zaanstad te delen en rondom gemeentegrenzen in samenwerking uit te voeren, kan de onderlinge nabijheid goed worden benut. De Noorder IJ-plas ligt hier als schakel tussen in. De hogere stedelijke dichtheden die met de transformatie van de bedrijvenzones er omheen beoogd worden, geven veel betekenis aan de groenblauwe schakel die de Noorder IJ-plas hierbinnen kan zijn. De NIJP wordt in de toekomst het tweede grote park dat in de ontwikkeling van Haven-Stad aan Amsterdamse zijde is opgenomen.

1.3 Achtersluispolder

Aan Zaanse zijde komt de transformatie van de Achtersluispolder (ASP) op gang. De eerste strategisch gelegen kavel is door Zaanstad aangekocht, een

Achtersluispolder met op de voorgrond stukje Noorder IJ-plas en de binnenstad van Zaandam op de achtergrond

Broedplaats De Hoop

DE HOOP MAAKGEMEENSCHAP

ontwikkelstrategie voor de langere termijn wordt opgesteld en er wordt gestudeerd nieuwe openbaar vervoersverbindingen die door dit gebied moet lopen.

Ook vanuit de markt zijn diverse initiatieven gestart: tijdelijke gebouwen (voor verblijf), tijdelijke (creatieve) activiteiten (broedplaats), nieuwe investeringen van de huidige bedrijven en planvorming voor een definitieve invulling met woningbouw (nabij de NIJP) en een publiekstrekkende leisure/horeca/werkfunctie in voormalig pakhuis De Vrede.

Impressie van de mogelijke transformatie van Pakhuis de Vrede

Historische ontwikkeling Noorder IJ-plas

Huidig gebruik paden & wegen

asfalt - gebruikers: auto's, fietsers en voetgangers, bestemmingsverkeer bewoners woonboten

roodasfalt fietspad - fietsers en voetgangers

half verharding - recreatief gebruik, fietsers en voetgangers

struinpaden (denk ook zand of half verharding) - recreatief gebruik, fietsers en voetgangers

Noorder IJpolder in overgang van polder naar zandwinput

2 Historie en huidig gebruik

De Noorder IJ-plas (NIJP) heeft een bijzondere geschiedenis, die goed is af te lezen uit de huidige vorm van de plas. In de 19e eeuw was de plas een uitstulping van het IJ, het Barnde Gat. Langs de noordzijde treffen we nog steeds de rechte lijnen van de oorspronkelijke zeedijk met een knik erin, die het veenweide achterland beschermt. De plas is in 1865–1872 ingepolderd ten behoeve van de aanleg van het Noordzeekanaal (de Noorder IJpolder genoemd) en werd daarna gebruikt als landbouwgebied. Vanaf de jaren 70 is het gebied weer ontgraven als zandwinput voor de aanleg van de ringweg A10.

2.1 Natuurontwikkeling

Door brandgevaar wegens overhangende hoogspanningskabels ontstond aan de oeverzijde de noodzaak om bomen te kappen. In het Inrichtingsplan Noorder IJplas is deze noodzaak gecombineerd met een natuurontwikkelingsproject: een zogeheten gestuurde storm en natuurlijke begrazing door Schotse Hooglanders. Bomen werden omgetrokken en bleven liggen om een grotere variatie met open plekken aan te brengen. De Hooglanders gaan door begrazing nieuwe bebossing tegen. Zodoende wordt met deze nieuwe wildernis bijgedragen aan de soortenrijkdom van Amsterdam. Momenteel zijn bijzondere dier- en plantensoorten te vinden, zoals de ringslang en orchideënsoorten.

Verondieping Noorder IJ-plas (Waternet)

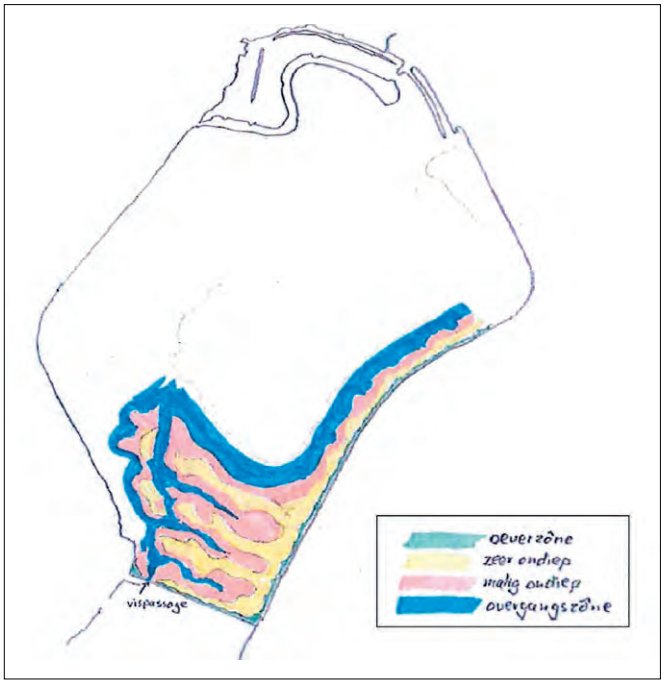

2.2 Grondbank en verondiepen

In 2008 is in opdracht van drie partijen het Inrichtingsplan Noorder IJ-plas vastgesteld: het Ontwikkelingsbedrijf (afdeling Grondbank), stadsdeel Noord en Waternet. Aanleiding was om de voormalige zandwinput weer te gebruiken als gronddepot, welke o.a. vrijkwam uit de ondertunneling van de Noord-Zuidlijn.
Uit een voorafgaand ecologisch-aquatisch onderzoek zijn uitgangspunten geformuleerd waaraan de grondstort moest voldoen teneinde een win-win situatie te creëren, waarbij ook ecologische doelstellingen worden gerealiseerd. Door het ondieper maken van een gedeelte van de bodem van de plas, het verondiepen, kan de onderwaterecologie worden verbeterd. Beplanting van de ondiepten die ontstaan heeft een zuiverende werking op het water.
Het ecologische onderzoek dat daaraan voorafging liet circa 2 miljoen m3 grondstort toe, waarmee een verbetering van het aquatisch milieu mogelijk is. De grond moet relatief schoon zijn en afgedekt met een schone laag. Uitloging en eutrofiëring (algengroei met name in zomer door teveel aan nutriënten) dienen te worden voorkomen. Waternet is de beheerder van de waterkwaliteit van de plas, die onder het waterschap Amstel Gooi en Vecht (AGV) valt. Voor een plas van deze omvang geldt dat de chemische waterkwaliteit optimaal moet zijn voor ecologische ontwikkeling: de plas heeft waarde voor flora en fauna, zowel nat en droog (zie Kaderrichtlijn Water (KRW), welke in Nederland wordt gehanteerd). Er is vanaf 2010 een periode van 10 jaar uitgetrokken om deze optimale situatie te bereiken. De verondieping duurt daarmee tot 2021.
Naar aanleiding van de laatste waterkwaliteitsmetingen (Waterschap AGV 2019) is de verondieping tijdelijk stilgelegd. Gebleken is dat de nutriëntenbelasting is te hoog is (vooral voor fosfaat). Met betrekking tot de zorgen over de waterkwaliteit als gevolg van de verondieping van de plas is in 2020 door de gemeente nader onderzoek gedaan naar de oorzaken van recente verslechtering in de kwaliteit. Dit onderzoek is naar verwachting half februari 2021 gereed, op basis van de definitieve uitkomsten wordt bepaald welke maatregelen genomen worden. Deze maatregelen richten zich vooral op het tegengaan van nalevering van voedingstoffen uit het diepe deel van de plas. Gebleken is dat vanuit de grond in het ondiepe deel van de plas (de verondieping) geen hinderlijke nalevering van voedingsstoffen plaatsvindt.

Detail uit: Structuurvisie Amsterdam, 2011

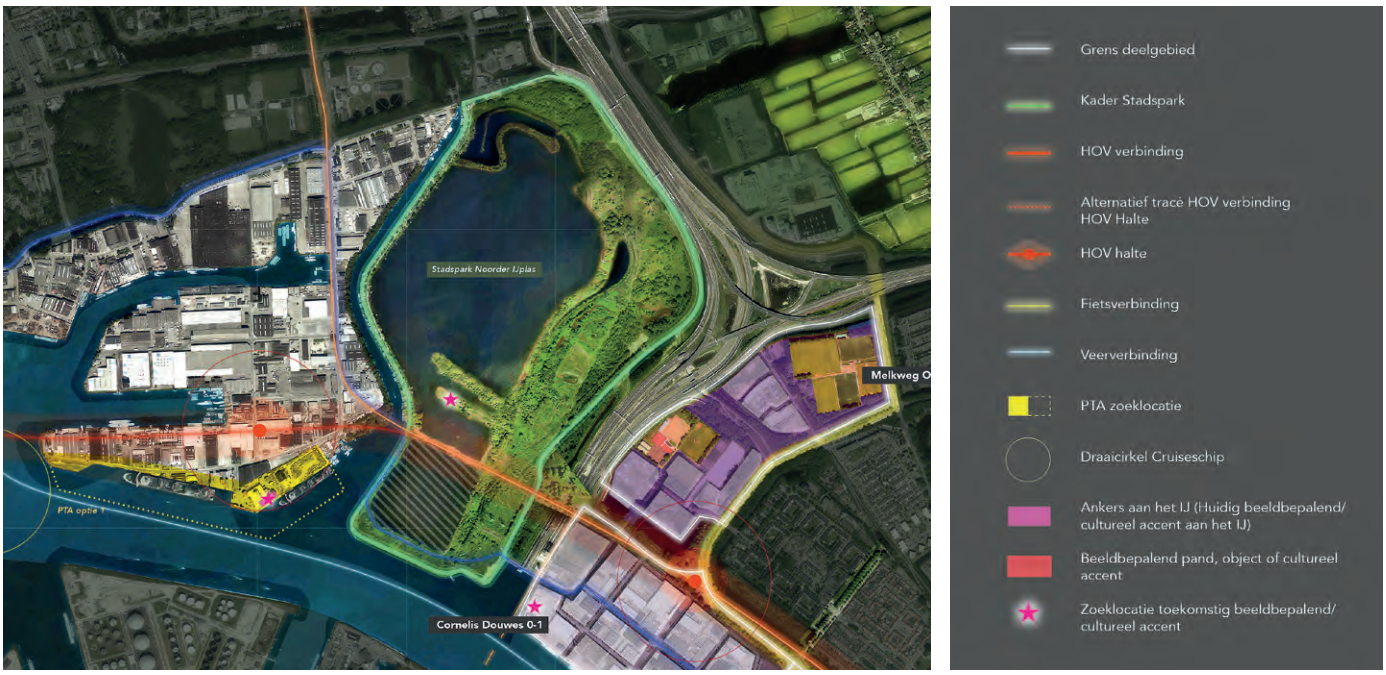

Detail uit: Ontwikkelstrategie Haven-Stad, 2017

50db Geluidscontour Westpoort

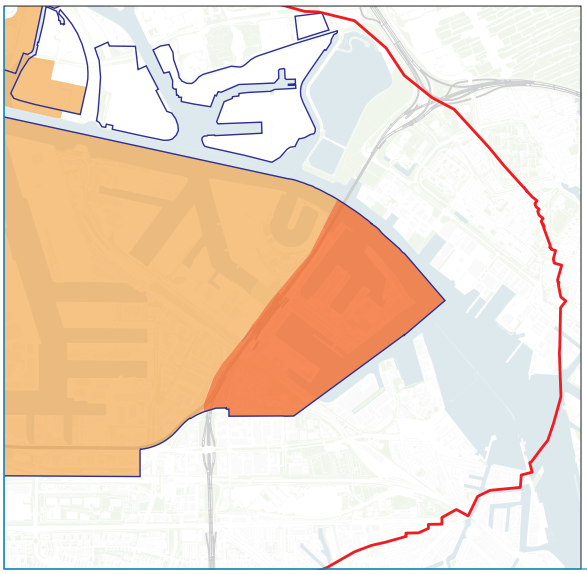

Pas op de plaatsgrens uit het Convenant Houthaven/NDSM

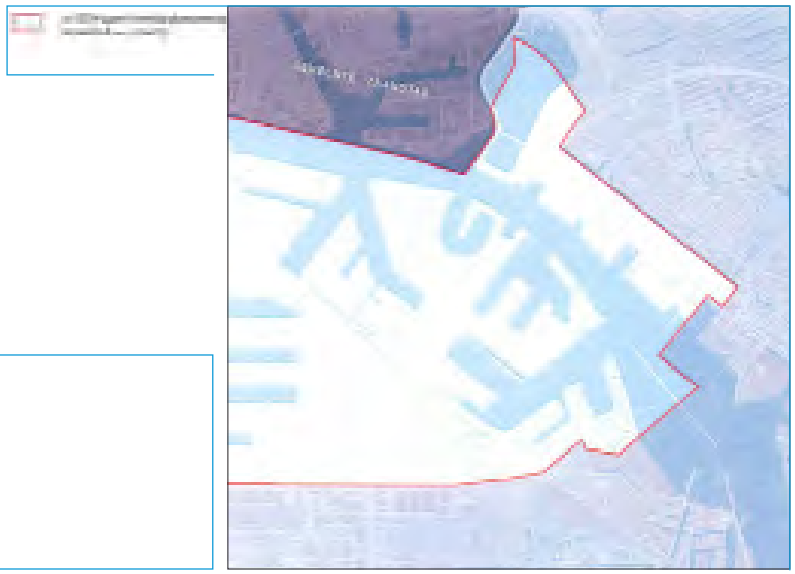

3 Beleidskaders

De vigerende beleidskaders vormen de basis voor het Ruimtelijk Toetsingskader NIJP. Deze kaders zijn vastgesteld in verschillende beleidsdocumenten zoals de Structuurvisie 2040 uit 2011 (waarin opgenomen de Hoofdgroenstruc-tuur, de Windvisie en Watervisie als aanvullende toetsingskaders) en de Ontwikkelstrategie Haven-Stad. Momenteel is de Omgevingsvisie 2050, welke de structuurvisie 2040 vervangt, door het college vastgesteld en vrijgegeven voor inspraak (februari 2021).

3.1 Structuurvisie 2040, Omgevingsvisie 2050

Het gebied (de plas en de oevers) maakt nu onderdeel uit van de Amsterdamse Hoofdgroen-structuur met een natuurbestemming (Hoofd-groenstructuur, Structuurvisie Amsterdam 2040, gemeenteraad 2011). Het Inrichtingsplan NIJP uit 2008 is zodoende vastgelegd in de structuurvisie 2011. De NIJP wijzigde toen van bestemming: van bedrijventerrein naar natuurgebied. De status van deze groenbestemming is struinnatuur. In de Omgevingsvisie 2050 wordt verder ingegaan op de nieuwe parken in Haven-Stad/ZaanIJ en het verbeteren van de inrichting voor ontmoetig, ontspanning en recreatie aldaar.

3.2 Bestemmingsplan

In het vigerende bestemmingsplan is de Noorder IJ-plas dan ook bestemd als natuur (de groene oevers) en water met minimale bouwmogelijkheden ondersteunend aan deze functies. Bebouwing mag deze struinnatuurfunctie slechts ondersteunen en het gebruik gaat om natuurbeleving. Er loopt een dubbele hoogspanningsleiding over het oevergedeelte aan de oostzijde van de plas. De Dam tot Dam recreatieve fietsroute en de fietsbrug over Zijka-naal H zijn hierin al bestemd. Een waterkering (dijk), de ondergrondse persleiding van gezuiverd water naar het Noordzeekanaal, en twee gemalen zijn vaste elementen in het bestemmingsplan, Deze elementen (behalve de persleiding) zijn daarom opgenomen op de kaart in dit toetsings-kader. Ze vormen immers belangrijke elementen in het waterbeheer in en rondom het gebied.
Het bestemmingsplan laat ook zien dat de NIJP in verschillende geluidscontouren ligt. De geluidscontour van de havenindustrie aan de overkant van het Noordzeekanaal overlapt de plas met de meeste impact op het zuidelijke deel, en ook de de snelwegen A10 en A8 veroorzaken geluidhinder. Het geluid van snelwegen wordt door middel van schermen en dijklichamen enigszins tegen gehouden, in tegenstelling tot het geluid van de havenindustrie.
Direct aan de overkant liggen ook bedrijven met een veiligheidszone, waardoor publieks-aantrekkende functies op de zuidplas beperkt moeten blijven.

Hondenlosloopgebied
De zuidoever van de plas is momenteel een hondenlosloopgebied. Met de uitbreiding van het grazersgebied (de struinnatuur) wordt rekening gehouden gehouden met de behoefte aan een hondenlosloopgebied.

3.3. Kaderrichtlijnen voor het water

In 2016 is de Watervisie Amsterdam vastgesteld. Deze staat een strand toe aan de oostoever, en ambieert en conserveert zwemwaterkwaliteit. Daarnaast mag er volgens de Watervisie een horecapunt komen dat wordt gekenschetst als "een metropolitane plek met grandioos uitzicht" en is de fietsverbinding met brug over het Zijkanaal H vastgelegd. Het waterbeheer van de plas is in handen van het waterschap Amstel Gooi en Vecht (AGV) waar het Waterbeheersplan 2016-2021 op van toepassing is. De zuid-plas valt onder het beheer van Rijkswaterstaat, en maakt deel uit van het Noordzeekanaal-beheer.

De Noorder IJ-plas is een zogenaamd Europees Kaderrichtlijn Water waterlichaam (KRW). Dat houdt in dat er maatregelen getroffen moeten worden die de wettelijke ecologische doelstellingen haalbaar maken. Daarnaast mogen de ruimtelijke ingrepen niet leiden tot achteruitgang van het water en mogen deze maatregelen niet worden belemmerd. Intensiever gebruik van de plas is een risico voor de ecologische ontwikkelingen. Denk aan toename voedselrijkdom door uitspoeling verharding, minder ruimte voor onderwaterplanten en verstoringen door recreatievaart.

3.4 Ontwikkelstrategie Haven-Stad

De Ontwikkelstrategie Haven-Stad (in 2017 vastgesteld) bestempelt de plas als een groen-blauw verbindend park tussen de geplande grootschalige ontwikkelingen in Amsterdam en Zaanstad. De ontwikkelstrategie gaat uit van een ontwikkeling van 40.000 tot 70.000 woningen over een periode van 40 tot 50 jaar, door een aantal haven en industriegebieden geleidelijk te transformeren naar gemengde woon-werk-gebieden. De Achtersluispolder in Zaanstad aan de andere zijde van de NIJP heeft een vergelijkbare transformatie opgave met als doel het realiseren van 8.000 tot 15.000 woningen.

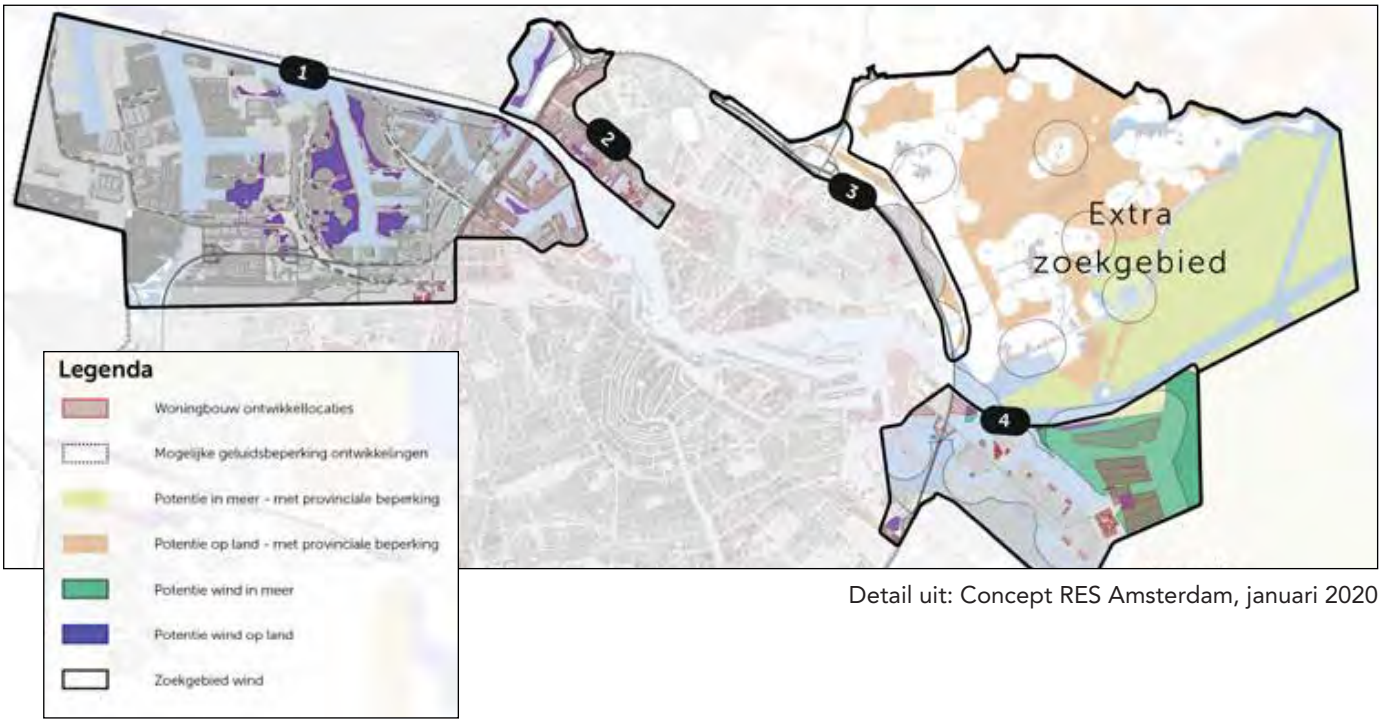

Detail uit: Concept RES Amsterdam, januari 2020

Ontwikkeling Zaan-IJ (uit: Economisch Ruimtelijke Verkenning Noorderlijke ZaanIJ-oevers)

Dam tot Dam fietsroute

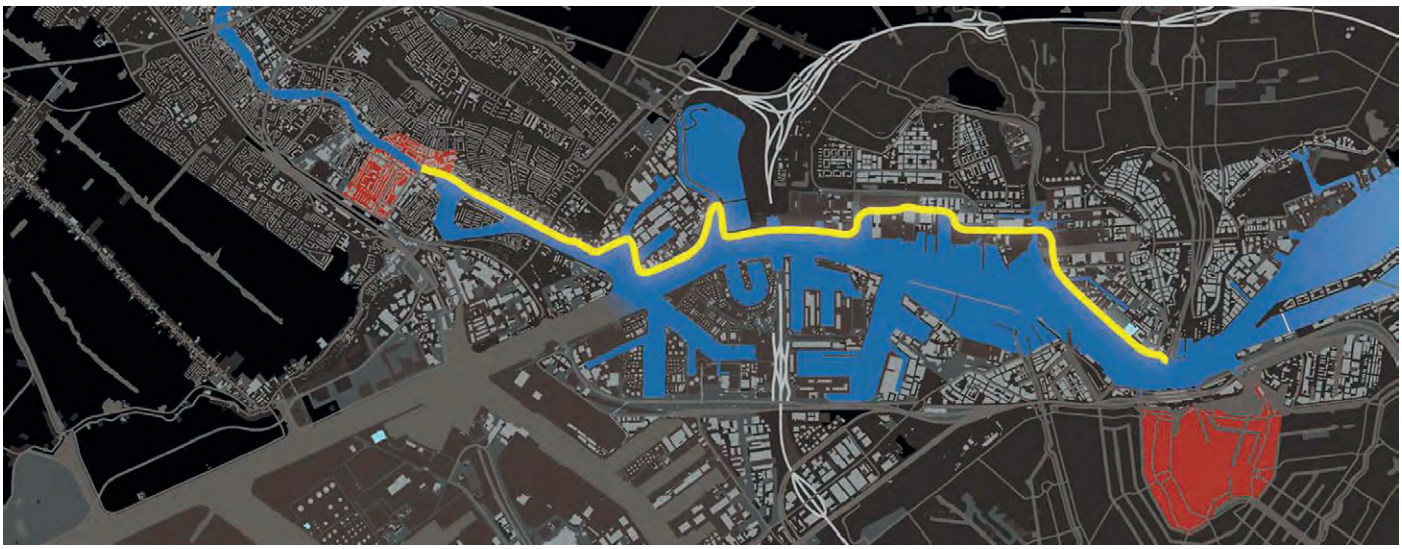

3.5 Convenant Houthaven/NDSM

In de Coen- en Vlothaven liggen 3 grote havenbedrijven. In 2009 is tussen deze bedrijven, de gemeente en de provincie een convenant gesloten, waarin is afgesproken dat in een zone rondom de bedrijven tot 2030 geen woningbouw mag plaatsvinden (het "pas op de plaats" gebied, zie kaart). De NIJP valt voor een groot deel in dit gebied. Omdat hier geen woningbouw geprogrammeerd is, kunnen ontwikkelingen ten behoeve van recreatief gebruik en fietsverbindingen hier wel eerder gestart worden.

3.6 De Achtersluispolder (ASP)

Zaanstad bereidt momenteel een ontwikkelstrate-gie voor, die de ASP geleidelijk van een monofunctioneel industriegebied naar een gemengd werk-woongebied transformeert. In de door Amsterdam en Zaanstad gezamenlijk uitgevoerde Economisch- ruimtelijke verkenning Noordelijke ZaanIJ-oevers, bouwstenen voor een ontwikkel-strategie (eind 2017 in Amsterdam vastgesteld tezamen met de ontwikkelstrategie Haven-Stad), is geconstateerd dat transformatie als eerste kans-rijk is in de ASP en specifiek in de strook tussen de NIJP en de Sluispolderweg. De eerste initiatieven vanuit de markt zijn in deze zone al te zien. Deze ontwikkeling kan in principe al vanaf 2020 worden gestart, 10 jaar eerder dan de Cornelis Douwes bedrijventerreinen. De Zuidzijde van de ASP ligt binnen de invloedssfeer van de haven, en kan een parkachtige bestemming krijgen, met als culturele en recreatieve "hotspot" Pakhuis de Vrede.

3.7 Amsterdam Klimaat Neutraal, Concept RES 2020 en de Windvisie 2012

Het Amsterdamse college wil een wezenlijke bijdrage leveren aan het halen van de klimaatdoelstellingen van Parijs, en heeft daarom de ambitie de CO2 uitstoot in Amsterdam terug te dringen met 55% in 2030 en 95% in 2050. In de Concept Regionale Energiestrategie Amsterdam heeft het college zoekgebieden aangewezen voor wind- en zonne-energie. De ambitie is om 50 MW extra op te wekken door windturbines op het land (bovenop de 11 MW die voor 2022 in het havengebied wordt gerealiseerd en de reeds bestaande 66 MW op Amsterdams grondgebied) en 350 MW door zon op dakoppervlakken. Dit is de Amsterdamse inbreng in de concept RES Noord-Holland Zuid. Binnen de stadsgrenzen moet ruimte gevonden worden voor circa 17 extra windturbines van 3 MW of meer van 2 MW. In de Windvisie uit 2012, die destijds als aanvullend toetsingskader van de Structuurvisie is opgesteld, is de NIJP samen met het havengebied als meest kansrijk zoekgebied voor windturbines bestemd. De NIJP is in de Concept RES Amsterdam als zoekgebied overgenomen, uitgebreid met de snelwegbundel aan de noord-oostzijde.

3.8 Versnellingsstrategie Haven-Stad mei 2019

Op 14 mei 2019 heeft het college de versnellingsstrategie Haven-Stad vastgesteld waarin uitwerking wordt gegeven aan het coalitieakkoord waarin is opgenomen dat de ontwikkeling van Haven-Stad zo mogelijk zal worden versneld. Als uitwerking van deze versnellingsstrategie heeft het college op 10 december 2020 de Principenota Centrale Zone Haven-Stad vastgesteld. Deze zone ligt helemaal ten zuiden van het IJ, de NIJP maakt hier geen onderdeel van uit. Maar de NIJP komt met de geleidelijke ontwikkeling van de transformatie van de Cornelis Douwes bedrijventerreinen en de Achtersluispolder wel in een totaal andere context te staan.

3.9 Regiodeal ZaanIJ

In de in 2018 door het rijk gehonoreerde Regio Deal ZaanIJ en in het op basis daarvan eind 2019 door alle partijen gesloten convenant, is de inzet de groene verbindingen tussen bestaande wijken (Molenwijk en Tuindorp Oostzaan in Amsterdam Noord, en Poelenburg en Peldersveld in Zaanstad) en de NIJP verder uit te werken. In deze Regio Deal werken rijksministeries, gemeenten, en provincie samen aan integrale brede welzijnsopgaven. De NIJP en zijn ligging ten opzichte van de bestaande woonwijken is hierin ook opgenomen om concrete investeringen te doen in verbindingen en gebiedskwaliteit.

3.10 Dam tot Dam fietsroute

De Visie Dam tot Dam fietsroute (2012) schetst de potentie van een langzaamverkeersroute tussen Zaandam en Amsterdam, langs het IJ en de Zaan, hoe de route zou kunnen lopen en wat nodig is om deze te realiseren. Het initiatief is ontstaan tijdens een bestuurlijk overleg tussen Zaanstad en Amsterdam Noord en in opdracht van deze partijen opgesteld. Uitgangspunt is een recreatieve route die zoveel mogelijk langs de oevers loopt. Een rode draad die Amsterdam en Zaanstad als historisch verbonden steden fysiek aan elkaar zou koppelen, zodat de nabijheid van beide steden beter op de 'mental map' van gebruikers komt. De route loopt aan de zuidzijde door de NIJP, is opgenomen in de structuurvisie 2011 en vastgelegd in het vigerende bestemmingsplan. De planvorming voor het pad door de NIJP met een brug over het Zijkanaal H loopt al een tijd. Het voorontwerp voor de brug doorloopt momenteel een apart paricipatie- en besluitvormings traject.

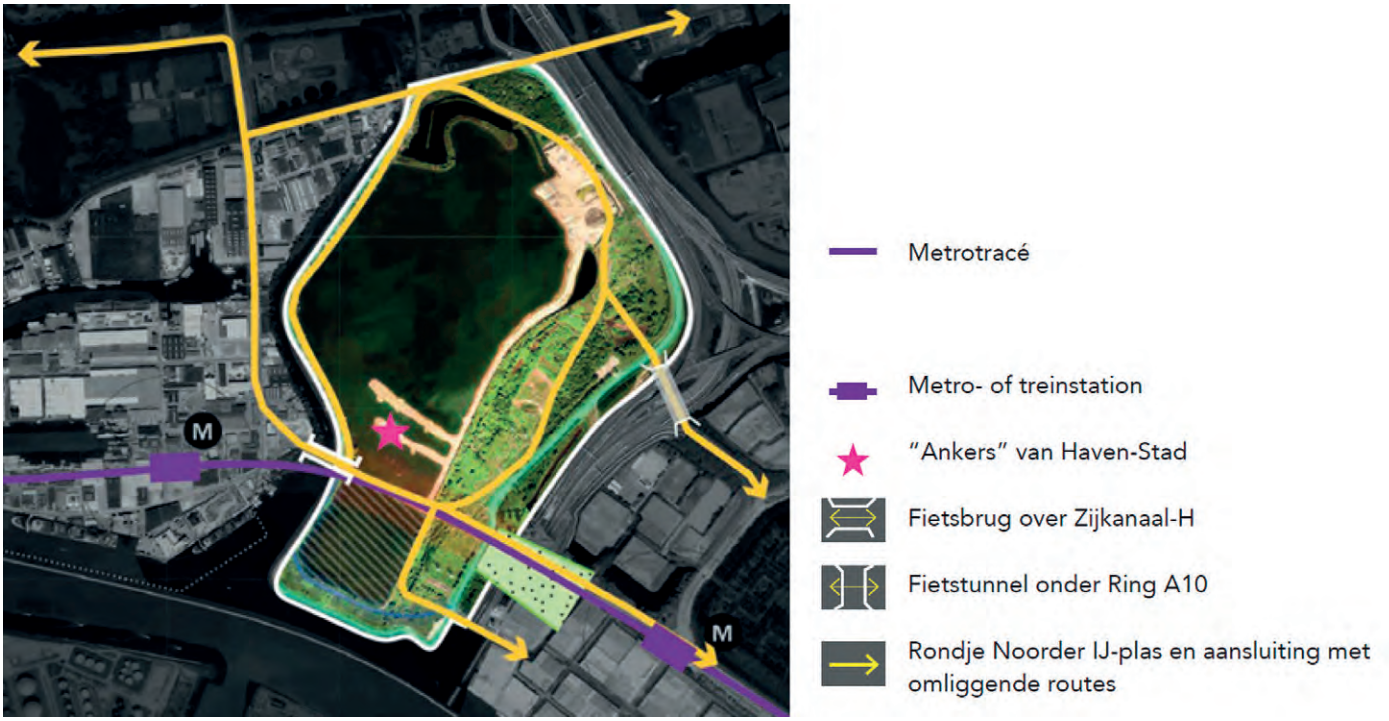

Noorder IJ-plas in de Ontwikkelstrategie Haven-Stad

Schetsvarianten voor een toekomstig HOV-tracé (Illustratie: Bosch&Slabbers)

4 Stadspark Haven-Stad

In plaats van een ontoegankelijke zone wordt de NIJP een aantrekkelijke plek met een groots uitzicht. Uniek door de ligging direct aan het Noordzeekanaal en uniek omdat het een centraal groen stadspark kan zijn tussen Amsterdam en Zaanstad. Het maatschappelijke belang van het gebied gaat groeien met de verdere groei van de inwoners in Amsterdam Noord en Zaanstad. Het gebied zal geleidelijk door meer stadsbewoners worden bezocht en gebruikt. De hogere stedelijke dichtheden die met de transformatie van de omliggende bedrijventerreinen beoogd worden, geven veel betekenis aan de groen-blauwe long die de NIJP hierbinnen kan zijn. In een uitgebreid participatietraject is met name aandacht gevraagd voor groene recreatie, het beter benutten van het gebied, de zorgvuldige inpassing van initiatieven op het gebied van duurzaamheid en energiewinning, en de behoefte aan routes.

4.1 Ontwikkelstrategie Haven-Stad

In de Ontwikkelstrategie Haven-Stad wordt de NIJP aangeduid als een van de twee grote stadsparken. In de toekomst (na 2030) komt het als groene schakel te liggen tussen de toekomstige woon-werkwijken van Zaanstad (Achtersluispolder) en Amsterdam (Cornelis Douwesterreinen). Om de NIJP goed te ontsluiten wordt dan ingezet op een royale verbinding voor (toekomstig) hoogwaardig openbaar vervoer, fietsers en voetgangers over de Ring A10 heen, en via een brug over het Zijkanaal H, aansluitend op de Sluispolderweg aan Zaanse zijde. De verbindingen door het gebied zijn ook van belang om de mobiliteits-groei als gevolg van de verstedelijking duurzaam en gezond op te kunnen vangen.

4.2 Uniek park

Het unieke karakter van de NIJP zit hem in de ligging op de overgang tussen stad, landschap en haven, de schaal, openheid en ruigte van het gebied. Qua maat en schaal heeft het een mooie tussenvorm tussen het Twiske en de wijkparken er omheen. De ruigte en struinnatuur kan, ook met betere lokale verbindingen, de attractiviteit vormen. De activatie van deze natuur vormt de uitdaging. Hoe kan dit zodanig dat de natuur er op vooruitgaat? Fasering, zonering en programmering vormen hier de sleutelwoorden. Duidelijke keuzes zijn noodzakelijk. De keus voor een meer toegankelijk en daardoor mogelijk een actiever gebruik van de zuidzijde van de plas en een rustig achterland noordwaarts is hier de leidraad. Herinrichting van de struinnatuur naar een ander type groen is momenteel niet aan de orde, hooguit het uitbouwen ervan door het verruimen van het oppervlak van het gebied. Het gebied onderscheidt zich van de andere parken in Amsterdam door deze struinnatuur met grazende Hooglanders (runderen).

4.3 Toekomst

De NIJP is in 2040 zowel de groene long in het stedelijke milieu van ZaanIJ als de infrastructurele schakel tussen het Amsterdamse en het Zaanse deel van het plangebied. De verwachting is dat de dynamiek van de verstedelijking zich aan de zuidzijde van de plas doorzet, en dat daar in combinatie met een hoogwaardig openbaar vervoerverbinding met Zaanstad een meer stedelijk gebruik neerslaat. De structuurvisie 2040 anticipeert hier ook op met de aanduiding van een 'metropolitane plek' aan de NIJP, bijvoorbeeld in de vorm van een stedelijke culturele voorziening zoals een museum. In ontwerpateliers zijn denkmodellen ontwikkeld voor de inpassing van het openbaar vervoer in de Zaancorridor met ontsluiting van de Noorder IJplas. De mogelijkheden voor openbaar vervoer in de vrom van metro, stadstram of bus en de tracékeuze voor een ZaanIJ-lijn met een doorsnijding van de plas zijn daarbij verkend. Tevens is het onderscheid binnen het gebied tussen een rustige noordzijde en een dynamische zuidzijde met stedelijke functies als een museum en de mogelijkheid van placemaking op de locatie van de Grondbank als deze vrijkomt benoemd.

4.4 Fasering

Een slimme fasering van de ontwikkelingen in de NIJP is van groot belang. Het is een gevoelig gebied waar ontwikkelingen in aanvang bij voorkeur stapsgewijs en in bescheiden omvang plaast moeten vinden. Dit vraagt om een korte en middellange termijnvisie op de wijze waarop activering stapsgewijs dient plaats te vinden, door een zelfbewuste typering van wat dit gebied is en het uitsluiten van (stadsrand-) ontwikkelingen zonder toegevoegde waarde voor het gebied. Ook in het (pre) advies van de Technische Adviescommissie (TAC) is gewezen op het gevaar van verlies van het unieke karakter van het gebied als de activering van het park in tempo vooruitloopt op de transformatie van de omliggende gebieden.

Deel 2

Ruimtelijk Toetsingskader

Ruimtelijk Toetsingskader Noorder IJ-plas - 2020-2030

- Struinnatuur met paden: stippellijn: struinpad = onverhard doorgtrokken lijn: wandelpad = half verhard
- Grote grazersgebied met afrastering (vrij toegankelijk voor wandelaars en ATB-fiets)
- Hoofdentrees
- Natte natuur
- Hoogspanningskabels (150kV-verbinding) en stekkerveld
- Zoekgebied duurzame energiewininng
- Woonarken in het Zijkanaal H met een openbare oever aan de Noordplas
- Waterplas met verondieping
- Bestaande fietsroutes (stippellijn: nieuwe voorgestelde route)
- HOV-buslijn met halte
- Optie: toekomstige HOV-bushalte
- Waterkering en poldergemaal "De Waker"
- Recreatieve fietsroute (verhard) aansluitend op omliggende fietsinfrastructuur met fiets- en voetbrug over Zijkanaal H
- Recreatieve fietsroute met in gele stippellijn te onderzoeken alternatief
- Toekomstige verbinding voor Hoogwaardig Openbaar Vervoer tussen Zaanstad en Amsterdam
- Openbaar strand en ruimte voor een publieke voorziening, publieke openbare plek aan het water
- Balkon aan het IJ
- Geluidsschermen langs de snelweg, optioneel te gebruiken voor inpassing zonnepanelen

5 Kader 2020-2030

In de voorgaande jaren is het ruimtelijk toetsingskader voor de NIJP vastgelegd in beleidsdocumenten zoals de Structuurvisie 2040 en het bestemmingsplan Noorder IJ-plas. Met het vaststellen van de Ontwikkelstrategie Haven-Stad in 2017 is de NIJP als één van de twee stadsparken bestempelt.
Het voorliggend Ruimtelijk Toetsingskader Noorder IJ-plas maakt door middel van een adaptieve aanpak een organische ontwikkeling mogelijk van een struingebied dat door weinigen wordt gebruikt naar een meer toegankelijk en herkenbaar natuurgebied. Omdat de Cornelis Douwesterreinen omstreeks 2030 transformeren naar een gemengd stedelijk gebied, gaat dit toetsingskader vooral in op de korte en middellange termijn tot 2030.

5.1 Adaptieve aanpak

In een uitgebreid participatietraject (hoofdstuk 8) is met name aandacht gevraagd voor groene recreatie, het beter benutten van het gebied, de zorgvuldige inpassing van initiatieven op het gebied van duurzaamheid en energiewinning, en de behoefte aan routes. De huidige gebruikers van het gebied genieten van de rust, het groen, het open water om in te zwemmen, varen, vissen of duiken. Met de groei van het aantal inwoners in zowel Amsterdam (Noord) en Zaanstad zal de aandacht voor dit gebied groeien. Om de toekomstige veranderingen in goede banen te leiden, stellen we een adaptieve en geleidelijke aanpassing van het gebied voor. Daarvoor is de huidige kwaliteit (open water en struingroen) leidend.

Een aantal ontwikkelingen zijn de komende jaren van belang.

5.2 Verbindingen

Een eerste stap als voorbereiding op intensiever gebruik is het maken van meer en betere fiets- en wandelroutes met oog voor het unieke struinkarakter. Fietsroutes zijn zoveel mogelijk rondom het park gesitueerd en aan de zuidzijde van de plas is een nieuwe recreatieve fietsroute (inclusief fietsbrug over Zijkanaal H) voorzien om de IJ-oevers met elkaar te verbinden. Deze route is al in 2014 vastgesteld als te realiseren schakel in de zogenaamde Dam tot Dam-fietsroute.

Met de groei van de stedelijke ZaanIJ regio neemt ook de vraag naar goed openbaar vervoer toe. Om rijkswegen te ontlasten is er al in een eerder stadium gedacht over een ZaanIJ-lijn; een nieuwe metro of tram-verbinding die Zaandam en Amsterdam Noord op een hoogstedelijke manier verbindt. De zuidzijde van de Noorder IJ-plas is daarmee onderdeel van een verkenning naar deze ZaanIJ-lijn. Dit onderzoek start in 2020.

5.3 Duurzaamheid

Amsterdam, maar ook de regio staat voor een grote duurzaamheidsopgave. Om een alternatief te vinden voor het gebruik van fossiele grondstoffen, wordt gekeken naar het toepassen van wind- en zonne-energie. Ook de Noorder IJ-plas en de omgeving van de snelwegen is in eerdere beleidstukken als zoeklocatie aangewezen voor duurzame energiewinning. De omgeving van het Coenplein en aansluitende zones langs de snelweg A10 en A8 en hierin gelegen geluidsschermen zijn logische en aantrekkelijke plekken voor het inpassen van windmolens en zonnepanelen. In dit ruimtelijk kader wordt voorgesteld om met name deze zone in te zetten voor duurzame energiewinning waarbij op de plas zelf zonnepanelen mogelijk zijn indien deze ruimtelijk en ecologisch goed inpasbaar zijn, en er voldoende ruimte beschikbaar blijft voor andere functies.

5.4 Cultureel/maatschappelijk centrum aan de plas

Om de NIJP nu al een buurtfunctie te kunnen geven voor de omliggende buurten, is het wenselijk om een ontmoetingsplek aan de plas te maken. De huidige plek van de grondbank wordt als meest geschikte locatie hiervoor beoordeeld; het is al ontsloten, goed bereikbaar per fiets en openbaar vervoer (bushalte) en is een mooie op het zuiden gerichte plek aan het water. We denken hiervoor aan een maatschappelijk-culturele bestemming dat uitvoering mogelijk maakt van activiteiten zoals: (natuur)educatie, kunst maken, klimaatneutraal uitgevoerd of als thema voor een circulaire werkplaats, of gericht op gezondheid, en gericht op prettig verblijven bijvoorbeeld aangevuld met kleinschalige horeca.

5.5 Ruimtelijke uitgangspunten

Het participatietraject heeft een aantal belangrijke inzichten opgeleverd over welke initiatieven wel of niet ingepast zouden kunnen worden. Bij de uitwerking van de de kaart bij het ruimtelijke toetsingskader zijn de volgende 5 principes van belang gebleken. Deze worden in hoofdstuk 6 een voor een beschreven, verder uitgelegd en beargumenteerd.

6.1
Water
Beleven

6.2
Natuur
Ontwikkelen

6.3
Routing
uitbreiden

6.4
Toegankelijkheid
vergroten

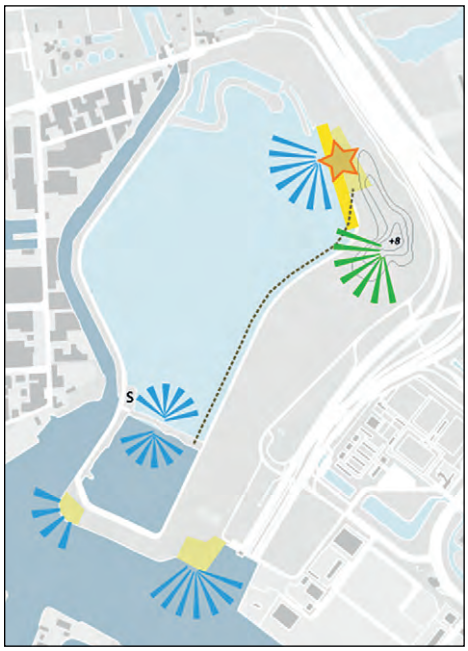

6.5
Verblijven
versterken

6 Vijf uitgangspunten

Bij de plankaart van het Ruimtelijke Toetsingskader Noorder IJ-plas zijn een aantal ruimtelijke principes of uitgangspunten van belang. Deze worden in dit hoofdstuk uitgelegd. De uitgangspunten geven sturing aan verdere ontwikkelingen en aan hoe initiatieven in te passen zijn.

6.1 Water beleven

Het water van de Noorder IJ-plas is de unieke kwaliteit van het gebied. Vrij zicht op de plas vanaf verschillende plekken langs de oever is waardevol, om te koesteren en te garanderen. De ligging van de Noorder IJ-plas aan het Noordzeekanaal en het IJ maakt het gebied nog eens extra bijzonder. Met het industriële landschap van de haven aan de overzijde, is de zuidoever een uitgelezen plek om deze weidsheid te beleven. De knik in het Noordzeekanaal op deze plaats biedt zicht tot ver in het IJ naar oostelijke richting, en ver langs het kanaal in westelijke richting.

6.2 Natuur ontwikkelen

Als onderdeel van de Amsterdamse Hoofdgroenstructuur heeft de natuur in dit gebied al een aparte status. Maar ook hier zijn nog steeds kwaliteitsimpulsen nodig, zoals de verondieping van de plas en het uitbreiden van het struinnatuurgebied. Voor de komende jaren blijft deze kwaliteit belangrijk voor mens en dier.

6.3 Routing uitbreiden

Door nieuwe routes toe te voegen aan het gebied kan de natuur en de fraaie vergezichten beter beleefd worden. Het is vanzelfsprekend dat deze routing niet alleen gericht is op het zo snel mogelijk doorkruisen van het gebied, maar juist om ervan te genieten.

6.4 Toegankelijkheid vergroten

De bekendheid met en toegankelijkheid van het gebied is iets wat nog veel aandacht behoeft. Wie maakt er gebruik van en hoe staat het gebied in verhoudingen tot andere groengebieden? De ligging van de Noorder IJ-plas moet worden verduidelijkt met heldere entrees en comfortabele paden. Zo krijgt het park status in een veranderende stad.

6.5 Verblijven versterken

De NIJP oefent aantrekkingskracht uit op de stadsbewoner. Men wil er zonnen, zwemmen, wandelen, fietsen. Behalve het fraai vormgeven van een publieke uitzichtpunten aan de zuidzijde van de plas, biedt de plek van de grondbank aan de noordzijde een logische plek voor een strand en een publieke voorziening.

6.1 Water beleven

De Noorder IJ-plas is een voormalige zandwinput met een maximale diepte van ca. 30 meter. In de afgelopen 10 jaar zijn diverse maatregelen getroffen om de ecologische waarde van de plas te vergroten door middel van enkele coupures in de dijken en de verondieping van een deel van de plas.

Open water

De vorm van de beide plassen is een gevolg van inpolderen en uitgraven. De middendam is een restant van stapsgewijze zandwinning (eerst de zuidplas, veel later pas de noordplas). De baai-achtige vorm in de noordoosthoek is gevormd door de aanzet tot een kanaal om Amsterdam Noord (in de tachtiger jaren nog een serieuze optie). Deze indrukwekkende ruimte is bijzonder binnen de verdichtende stad, qua omvang vergelijkbaar met de Sloterplas of de Nieuwe Meer. Met het publiek toegankelijk maken van de noordoever (na vertrek van de Grondbank) is deze openheid straks voor iedereen te beleven (vergelijkbaar met de noordzijde van de Sloterplas). Insteek van dit ruimtelijk kader is om deze openheid te verankeren als unieke kwaliteit.

De zone van de zuidplas is kleiner en kan in de toekomst ook andere functies herbergen (bijvoorbeeld een iconisch museum), omdat de aansluiting op de bestaande stad hier logischer is. De toekomstige openbaar vervoerverbinding kan over het zuidelijk, smallere deel van de plas van grotere betekenis zijn voor de Achtersluispolder.

Verondieping

Anno 2019 is ca. 50% van de voorgenomen verondieping gerealiseerd (11 ha totaal). Op dit moment is er een pauze in de werkzaamheden omdat er ongewenste eutrofiëring) plaats vindt (teveel fosfaat in het water met gevaar voor blauwalgen). Onderzocht wordt momenteel hoe dit bij de afronding van de werkzaamheden

De omvang en openheid van de plas is een bijzondere kwaliteit binnen een verdichtende stad

kan worden opgelost. Het mogelijk maken van een zwemstrand aan de noordoever en de bijbehorende zwemwater kwaliteit vereisen schoon zandstrand en compensatie van zachte oever. De verondieping zorgt voor de groei van waterplanten die een waterzuiverende werking hebben en dienen als paaiplaats voor vis.

Flora & Fauna

Als gevolg van het waterbeheer zal de biodiversiteit toenemen. Meer verschillende soorten vis, maar ook (water)vogels die hier komen foerageren of die hier bescherming en nestelmogelijkheden vinden.

Recreatief

Ontsluiting en het aanleggen van verblijfplekken hebben als gevolg dat het gebied op de "mentale kaart" komt van de inwoners van Amsterdam, Zaanstad en Oostzaan. Met name in Amsterdam Noord worden in de periode 2020 – 2030 nog veel woningen gebouwd (Overhoeks-Buiksloterham-NDSM). Deze nieuwe inwoners hebben meer behoefte aan groene recreatie-mogelijkheden en de Noorder IJ-plas kan in die behoeft voorzien. Naast gebieden als het Twiske en het Noorderpark onderscheidt de NIJP zich als bijzonder struinnatuurgebied.

Zaanstad, Oostzaan en Landsmeer hebben bouwopgaven. De ontwikkeling van Achtersluispolder start met het Barndegat (het noord-oostelijke deel dat aan het Zijkanaal H grenst) tussen nu en 5 jaar met ongeveer 400 woningen.

Ten behoeve van de publieke plek:
- vrij uitzicht over de plas
- toegankelijk zandstrand

Natte natuur:
- zichtlijnen vanaf Zijkanaal H-weg

Verondiepingsdeel van de plas:
- incidenteel beplanting bovenwaterspiegel

Uitzicht over het water:
- vrij van objecten
- openbare oever

Openbare oever:
- vrij uitzicht over het water
- informeel gebruik bewoners

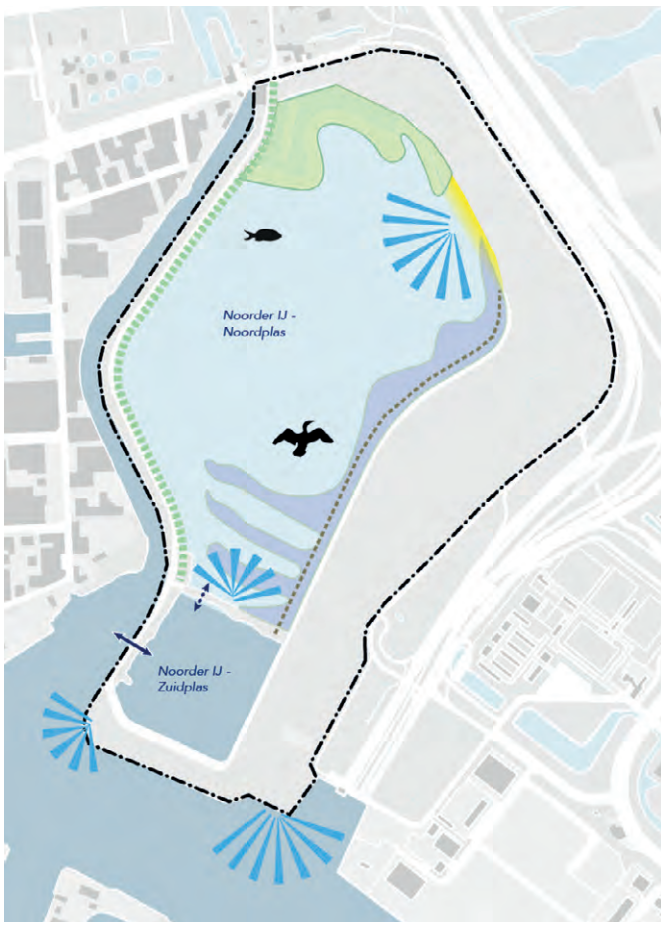

6.2 Natuur ontwikkelen

De oostzijde van de Noorder IJ-plas bestaat voor een groot deel uit struinnatuur. Dat is op het landdeel van het gebied en wordt sinds een aantal jaren 'beheerd door grote grazers', de Schotse Hooglanders. Zij zijn in het gebied geïntroduceerd na de 'gestuurde storm', het project waarbij de hoge bomen onder de hoogspanningsleidingen zijn omgetrokken.

Struinnatuur

Schotse Hooglanders zijn geschikt om het hele jaar te laten grazen in natuurgebieden. Zij houden het gebied bos-vrij en zorgen voor meer variatie in de begroeiing. De dieren zijn in Nederland dan ook veelvuldig te zien in natuur- en recreatiegebieden. Ze hebben weinig zorg nodig, zijn zachtaardig en schuw en daardoor geen gevaar voor passerende wandelaars en fietsers. Hooglanders voeden zich met planten die veel andere rundersoorten links laten liggen, en door hun dikke vacht kunnen ze ook in de wintermaanden buiten blijven.

Door omgevallen bomen te laten liggen onstaat er een interessante biotoop voor diverse dieren en planten

Het struingebied is met schrikdraad omheind om te voorkomen dat de runderen ontsnappen. De afrastering wordt daarom dagelijks gecontroleerd. Er zijn een paar klaphekken voor wandelaars het gebied in, zodat hier optimaal gestruind kan worden. Honden moeten aan de lijn.

Een kleiner struindeel (buiten de hekken) bevindt zich langs de oever van het Noordzeekanaal. Dit gebied wordt met een nieuw recreatief fietspad doorkruist en wordt daarom ook anders beheerd dan in het verleden. Er zal hier minimaal eenmaal per jaar gemaaid moeten worden zodat de paden niet overwoekeren. Dit geldt niet voor de noordwestelijk hoek bij de ingang van de Zijkanaal H weg. Dit is een dichtbegroeid gebied waar een aantal struinpaadjes doorheen loopt.

Schotse hooglanders zijn belangrijke beheerders van het struingebied

Flora & Fauna

Het struingebied vormt een bijzonder biotoop voor planten (zoals orchideeën) en dieren (zoals de oeverzwaluw). Omgewaaide bomen blijven liggen en door reliëf in het gebied is er ruimte voor broedvogels. Binnen dit gebied moet er dan ook terughoudend worden omgegaan met ander gebruik. De struinpaden zijn vooral voor de wandelaars. Enkele jaren terug is met

een lokale mountainbikevereniging afgesproken dat er een parcours uitgezet mocht worden. Deze vereniging houdt de wandelpaden open. Fietsen en wandelen wisselen elkaar zodoende af en kunnen goed naast elkaar functioneren, tot beider tevreden gebruik.
Verdere uitbreiding van dit mountainbike parkoers is in verband met de rust benodigd voor de broedgebieden echter niet gewenst.
Om de recreatieve fietsroute aan zuidzijde nte verbinden met het snelfietspad, wordt een fietspad door het begraasde gebied aangelegd. Deze wordt met veeroosters en klaphekken afgezoomd om te voorkomen dat de dieren buiten het grazersgebied komen.

Educatie

Het unieke karakter van dit gebied binnen de regio is ten tijde van het opstellen van de Structuurvisie 2011 al vastgelegd. Sindsdien heeft de natuur zich dusdanig ontwikkeld (met een toenemende soortenrijkdom) dat ook het educatieve karakter ervan als belangrijk kan worden beschouwd. Om dat belang zichtbaar te maken wordt gedacht aan een educatief bord in de vorm van een kunstwerk. De kwaliteit daarvan moet hoogwaardig zijn in relatie met het bijzondere karakter van het gebied. Plekken die voor zo'n bord in aanmerking komen zijn bij de noordelijke ingang, maar ook aan de zuidzijde naast de nieuwe recreatieve fietspad ter hoogte van het uitzichtpunt op het IJ (balkon aan het IJ). Een mooie referentie daarvoor is het informatie kunstwerk in de vorm van een vogel bij het Lauwersmeer in Groningen. Georganiseerde excursies door het gebied bijvoorbeeld voor schoolkinderen van de vele scholen uit de directe omgeving zijn ook goed denkbaar.

Struinpark:
- wandelroutes (struinen)
- fietspaden landschappelijk inpassen
- grote grazersgebied
- plek voor oeverzwaluwen
- optimaliseren van goene verbindingen met de omgeving

Natte natuur:
- combinatie van bossage en water
- luwe plek voor flora & Fauna

Verondiepingsdeel van de plas:
- paaiplaatsen voor vissen
- rustplaatsen voor vogels
- mogelijkheid voor boardwalk

6.3 Routing uitbreiden

Op dit moment is de NIJP matig bereikbaar. Door de komst van de snelfietsroute tussen Amsterdam Noord en Zaanstad is de bereikbaarheid aan de noord-oostzijde van het gebied wel verbeterd, maar de route heeft een doorgaande functie en leidt de fietser om het gebied heen. Een relatie met het natuurgebied is er daarom in beperkte mate. De bermen zijn volledig dichtgegroeid met bosschages. Zicht op het grote water is er nauwelijks, wat mede door het werkterrein van de Grondbank komt (ontoegankelijk voor onbevoegden). Zowel aan de noord- als aan de zuidzijde wordt getracht de toegankelijkheid te vergroten. Aan de noordzijde wordt gewerkt aan een openbaar karakter en aan de zuidzijde aan een nieuwe recreatieve fietsroute, die de Dam tot Dam fietsroute completeert.

Dam tot Dam fietsroute

Deze route is in 2012 door het Stadsdeel Amsterdam Noord vastgesteld en gelijktijdig door het college van Zaanstad ter kennis gebracht van de Zaanse gemeenteraad. De route wordt momenteel verder uitgewerkt. Het recreatieve karakter moet zorgen voor een landschappelijke inpassing en optimale beleving van het groen en het water. De route is uitgewerkt als fietsverbinding die de Dam van Amsterdam verbindt met de Dam van Zaanstad, en wordt zoveel mogelijk langs het water gesitueerd. Tussen het Cornelis Douwesterrein en de Achtersluispolder loopt een deel van dit traject, inclusief een nieuwe fietsbrug over het Zijkanaal H. Ter hoogte van het Cornelis Douwesterrein wordt ook in een aansluiting op noord-zuid gelegen route (Meteorenweg) voorzien, alsmede op de snelfietsroute nabij de onderdoorgang bij de A10. Hieraan wordt in samenwerking met Rijkwaterstaat gewerkt. Door de korte termijn ontwikkelingen op de Achtersluispolder wint ook de utilitaire functie van de fietsroute aan belang. Het feit dat Pakhuis de Vrede een openbare functie krijgt, is een urgente reden het fietspad door het NIJP en de brug aan te leggen.

Recreatief fietspad landschappelijk ingepast

Wandelvlonder

Naast fietsroutes wordt ook een extra wandelroute langs het water van noord naar zuid aangelegd. Deze route is bedoeld om optimaal het water van de noord plas te kunnen beleven. Gedacht wordt aan een houten vlonder langs de zachte oevers en de verondieping. Deze route loopt van de noordelijk gelegen publieke plek (nu nog de Grondbank) tot de middendam, waar de recreatieve fietsroute overheen loopt. De wandelvlonder heeft een aantal plekken waar je (met je benen in het water) kunt zitten, kunt vissen of uit kunt kijken over de plas. De route ligt 'los' van het struindeel, op één punt na, zodat je vanaf de onderdoorgang bij de A10 bij de dichtst bij zijnde

Middels een wandelvlonder langs de oostoever van de plas kan een verbinding worden gemaakt van noord naar zuid. Door de vlonder los te leggen van het struingebied met de grazers, blijft het struingedeelte een afzonderlijk gebied

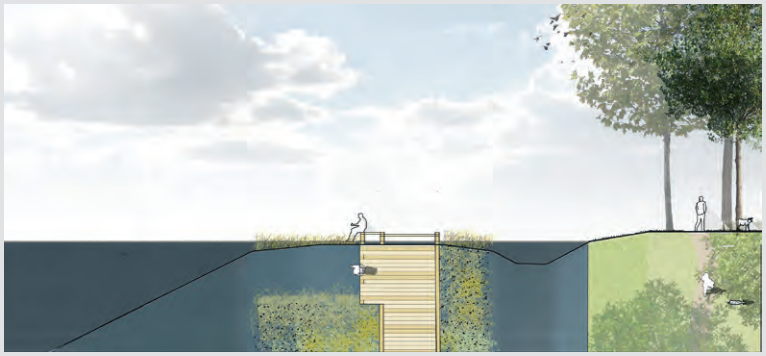

entree je fiets kunt achterlaten, door het gebied kunt struinen om uiteindelijk uit te komen bij de vlonder. Een houten vlonder dient, indien deze mogelijk en wenselijk is, uiteraard veilig en antislib worden uitgevoerd.

Hoogwaardig Openbaar Vervoer (HOV)

Met de ontwikkeling van de Achtersluispolder en Haven-Stad zal een extra HOV-verbinding nodig zijn tussen Amsterdam en Zaanstad (zoals omschreven in de Ontwikkelstrategie Haven-Stad). Verder onderzoek moet uitwijzen of een (ondergrondse) metro, een tram- of busverbinding de beste optie is, mede afhankelijk van optimale aansluiting op het OV-netwerk buiten de ontwikkelgebieden Achtersluispolder en Haven-Stad. Belangrijk is dat deze verbinding kwalitatief hoogwaardig wordt ingepast, passende bij de landschappelijke en visuele kwaliteiten. Onderdeel van het onderzoek is de overbrugging van de A10 tunnelbak. Dit kan een brugverbinding zijn, maar mogelijk ook een dek waarbij een uitbreiding van het parkdeel denkbaar is. Een en ander passend binnen de richtlijnen van de Rijkswegen en -tunnels.

Veerverbinding

De huidige Zaanferry tussen Amsterdam CS - Hembrugterrein - Zaanse Schans kan wellicht op termijn een extra stop maken bij de Achtersluispolder/Noorder IJ-plas. Bijvoorbeeld met een pontaanlanding nabij Pakhuis de Vrede om vervolgens wandelend/fietsend de Noorder IJ-plas aan te kunnen doen.

Recreatieve fietsroute:
- optimale waterbeleving
- parkachtige inpassing
- aansluiting op omliggend fietsnetwerk

Struinroute:
- ongepland en onverhard
- extensief gebruik MTB-fiets

Wandelpaden:
- half verhard (ook voor minder validen)
- mogelijkheid voor boardwalk (stippellijn) langs het water

Fiets- en voetbrug:
- nieuwe verbinding
- sober, doelmatig, stoer en fraai

HOV-verbinding:
- reservering toekomstig HOV
- inpassing met oog voor eenheid van het gebied

6.4 Toegankelijkheid vergroten

De NIJP is het momenteel beperkt toegankelijk. Aan de noordzijde ligt de huidige Grondbank, wat tevens een goede locatie voor een hoofdentree en een publieke functie is. Het snelfietspad loopt hierlangs en er ligt al een bushalte in de buurt. De ingangen naar het struingebied zijn echter moeilijk vindbaar en de kwaliteit van de entrées kan beter.

Entrees

Het gebied is gebaat bij goed vindbare ingangen, die daardoor een logische entree van het gebied vormen. De verschillende ingangen kunnen als een 'familie van entrees' uitgewerkt worden, met een eigen karakter afgestemd op de NIJP.

Informatie over het gebied

Goede toegang voor fietser en voetganger

Zijkanaal H

De woonarken langs het Zijkanaal H liggen langs een doodlopende ontsluitingsweg (Zijkanaal H-weg). Het is daardoor een geïsoleerde kleinschalige woonbuurt met een heel eigen dorps karakter, waar de bezoeker zich al gauw een vreemde voelt. De ontsluitingsweg gaat straks meer deel uitmaken van het fiets- en wandel netwerk en rondom de Noorder IJ-plas; de recreatieve fietsroute wordt aangesloten op het doodlopende deel van de weg. De brug over het kanaal wordt ook gelijkwaardig aangesloten op de Zijkanaal H-weg, de midden-dam (tussen noord- en zuidplas) en de route langs het Noordzeekanaal.

Achtersluispolder

Met de komst van de brug over het Zijkanaal is de Achtersluispolder direct bereikbaar vanuit het Noorder IJ-plas gebied en andersom. Op langere termijn kunnen meerdere fiets/voetgangersbruggetjes over het Zijkanaal H wenselijk zijn in relatie tot de ontwikkeling van de Achtersluispolder tot een werk-woongebied. Voor het eerste ontwikkelgebied van de Achtersluispolder (het Barndegat, tegen het Zijkanaal aan gelegen) is de Noorder IJ-plas een belangrijke omgevingskwaliteit.

A10/A8

De rijkswegen A8 en A10 zijn naar het noorden en oosten toe zware verkeersbarrières. Het is dan ook ingewikkeld om heldere, ruimtelijke kwalitatieve relaties te maken naar het gebied erachter, zonder hoge kosten te maken. Richting Oostzaan is er een onderdoorgang nabij het kruispunt met de Thorbeckeweg. Binnen het AVANT-project (de Vervoersregio-studie naar de herinrichting van de Thorbeckeweg in Zaanstad) wordt wel onderzocht hoe een extra fietsroute langs de A8 aan de westzijde in te passen, met een brug over de Thorbeckeweg, in het noorden aansluitend op de Kerkstraat en in het zuiden op de Noorder IJ-plas. Bij dit fietsknooppunt kan de verplaatste bushalte (Barndegat) een goede aanvulling zijn, om vanuit hier direct het gebied in te gaan middels een wandelpad richting de plas.

Voor een toekomstige HOV-lijn wordt onderzocht hoe er kan worden gekruist met de A10 nabij de tunnelmond van de Coentunnel (met een brugverbinding, of een dek

waarbij een uitbreiding van het parkdeel over de A10 mogelijk zou zijn).
Samen met de HOV kan dan ook een fietsroute worden aangelegd die aan de Amsterdamse stadszijde een alternatief kan zijn voor de huidige Dam tot Dam fietsroute die gebruikt maakt van de dienstweg over de tunnelmond.

Toevoegen van een recreatieve fietsverbinding

Dienstwegen

Om de toegankelijkheid van de Noorder IJ-plas te vergroten wordt onderzocht in hoeverre extra fietsroutes kunnen worden aangelegd naast of (deels) op de bestaande dienstwegen van Rijkswaterstaat. Dit vanzelfsprekend met oog voor de veiligheid en het functioneren van de dienstwegen.

Centrale entree:
- publieke plek aan de plas
- direct zicht op het water

Oostelijke entree:
- grazersgebied entree
- passende en vriendelijke inrichting

Noordelijke entree:
- direct vanaf bushalte
- veilige en heldere route naar de plas

Zuidelijke entree:
- entree grazersgebied
- nieuwe toegang vanaf Cornelis Douwesgebied
- plek voor informatie over het gebied

Voet- en fietsbrug:
- gebied toegankelijk voor ASP
- comfortabel gebruik voor zowel fietser als voetganger
- sluit aan op middendam, Zijkanaal H-weg en route langs Noordzeekanaal

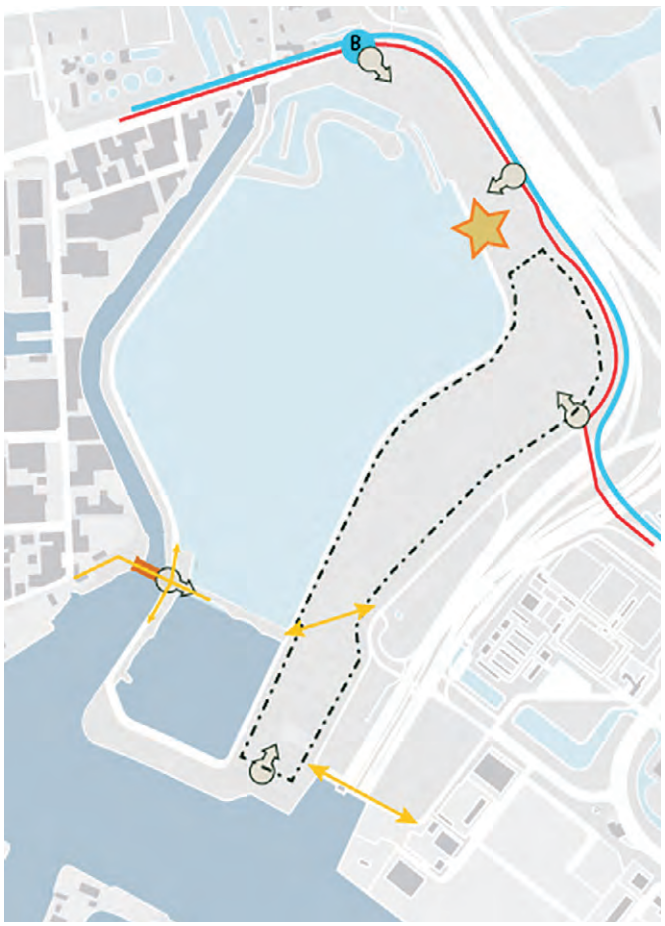

6.5 Verblijven versterken

Schetsidee voor een publieke plek aan de noordzijde van de Noorder IJ-plas met een zwemstrand (Bosch&Slabbers)

De NIJP trekt momenteel weinig bezoekers. Het is aannemelijk dat dat met de jaren gaat veranderen, immers de stad eromheen groeit en daarmee de het aantal inwoners. De Ontwikkelstrategie van Haven-Stad voorziet hierin door de Noorder IJ-plas als een stadspark te omschrijven. Het onderscheidt zich met name door de huidige natuurwaarden. De stapsgewijze ontwikkeling van de veranderende omgeving is in feite al gaande. Belangrijke vraag is hoe hier een passend antwoord op te geven voor de NIJP.

Recreatie

Naast de natuurontwikkeling in het gebied groeit ook de recreatieve functie. Meer mensen zullen het gebied bezoeken om er van te genieten. Dit bij voorkeur in harmonie met het natuurlijke karakter. Wel verandert dit gebied in tegenstelling tot Het Twiske geleidelijk van karakter. Door de sterke verstedelijking van de omgeving is de ontwikkeling daarom ook een bijzondere ten opzichte van andere groengebieden.

Zwemmen

Een voorbeeld van recreatief gebruik is zwemmen. Vandaag de dag wordt er al gezwommen in de plas, met name door omwonenden en natuurzwem-liefhebbers. Dat gebeurt op eigen risico omdat de plas geen officieel zwemwater is. Na afronding van de werkzaamheden van de grondbank kan het zwemmen worden gefaciliteerd. Waar nu de Grondbank is gesitueerd, kan op termijn een zwemplek worden gerealiseerd met een uit schoon zand bestaand zwemstrand. Door dit te concentreren op deze plek, kunnen de andere zachte oevers relatief luw blijven, zodat ze een blijvende rol spelen in de natuurwaarde ontwikkeling.
Om van de NIJP een door de provincie officiële goedgekeurde zwemplas te maken, is het noodzakelijk dat het water ook op zwemwaterkwaliteit wordt getoetst (door aanvullend te toetsen op blauwalgen en e-coli bacteriën), dat het een veilige inrichting heeft, en dat het moet worden beheerd. Water en (gestort) zand moeten schoon zijn en geen bouwresten bevatten (geen beton- baksteen stukken, plastic, piepschuim, metaal, glas etc). De provincie hoopt dat door de inspanningen van de gemeente samen met Waternet - nu nog vooral gericht op verbetering van de waterkwaliteit ten behoeve

van de biodiversiteit - deze locatie op termijn ook tot formele zwemwaterlocatie kan worden aangewezen. De provincie werkt daar – na positief advies van Waternet over de waterkwaliteit - graag aan mee, zo nodig ook met advies in het traject daar naar toe.

Oevers

De zachte oevers van de plas zijn belangrijke plekken voor planten en dieren. Het is daarom nodig om intensief gebruik door recreanten te voorkomen. Een houten wandelvlonder is een goed middel om er te kunnen komen met zo min mogelijk impact. Mooi en uitdagend, volledig opgenomen in de omgeving. Rijkswaterstaat en Waternet zijn nog voornemens om de oevers van de kleine plas ook natuurvriendelijker te maken, in aanvulling op al eerder genomen maatregelen voor biodiversiteit en waterkwaliteit (tevens een Kader Richtlijn Water maatregel).

Multifunctionele publieke plek

Waar nu de Grondbank is gesitueerd kan op termijn (vanaf 2023, vertrek van de Grondbank) een publieke plek ontstaan. Deze plek is goed ontsloten voor fiets en busverkeer en prachtig gepo-

Culturele voorstellingen

Publieke plek aan de plas:
- zandstrand (mogelijk zwemmen)
- cultuur & ontmoeting
- kleinschalige horeca
- educatief jong & oud

Route langs het water:
- plek voor wandelen en verblijven langs de waterkant

Middendam:
- optimale waterbeleving met bankjes
- informele speelplek voor de woonbuurt

Publieke plek aan IJ:
- vrij uitzicht op A´dam en
- Achtersluispolder
- picnickplaats
- informatie over het gebied

Hoogteverschillen:
- Uitzicht over de plas
- Mogelijkheid tot uitbreiding in noordwestelijke richting langs A8

sitioneerd aan de kop van de plas. In combinatie met een zwemstrand is het een ideale plek voor recreëren en ontmoeten, mooi op de zon gelegen. Met de Grondbank samen wordt ingezet op het extra afschermen van de A8 door uitbreiding van de zandheuvels hiertegen aan. Zo kan een luwe ligging van de verblijfplek worden gerealiseerd, en de verkeersbundel aan het zicht worden onttrokken. De hoofdingang van de Noorder IJ-plas kan voorlopig ook op deze locatie worden gesitueerd. Deze publieke plek kan een aanvullend programma krijgen al dan niet van tijdelijk aard. Te denken valt aan kleinschalige horeca met terras in combinatie met werkruimtes (kunst of ambacht), sociale ontmoetingsplek, educatie centrum, gericht op sociaal-maatschappelijke thema's, natuur- en duurzaamheidseducatie-projecten, en wellicht een cultureel programma. Dit alles kleinschalig met oog voor harmonie en in balans met de groene omgeving.

Balkon aan het IJ

Aan de zuidzijde van de Noorder IJ-plas is de relatie met de dynamiek van de stad het grootst, zowel in afstand als visueel. Om dit te versterken kan extra ruimte ingezet worden om dit te gegeven te beleven, in de vorm van een "balkon" (houten terassen, zitplekken in de vorm van een tribune) en bijvoorbeeld een uitkijkpunt, alsmede een tweede en derde entree naar het park vanuit Amsterdam en Zaanstad.
In de toekomst zal de veranderende stad hier het duidelijkst waarneembaar zijn, mede door de komst van een HOV-lijn en de verandering en verdichting van de Achtersluispolder en de Cornelis Douwes bedrijventerreinen binnen Haven-Stad. Aan deze zijde van het park ontstaat in de toekomst de mogelijkheid voor het vestigen van een stedelijke voorziening zoals een museum. Het uitzichtpunt aan de zuidelijke oever biedt een totaal zicht op het Noordzeekanaal richting westen en het IJ richting oosten. Dit is een plek voor een bijzondere markering van de IJ-oeverontwikkelingen.

Ruimte voor een zwemstrand (voorbeeld Sloterplas)

Iconisch uitkijkpunt aan de zuidzijde met uitzicht op het Noorzeekanaal en het IJ

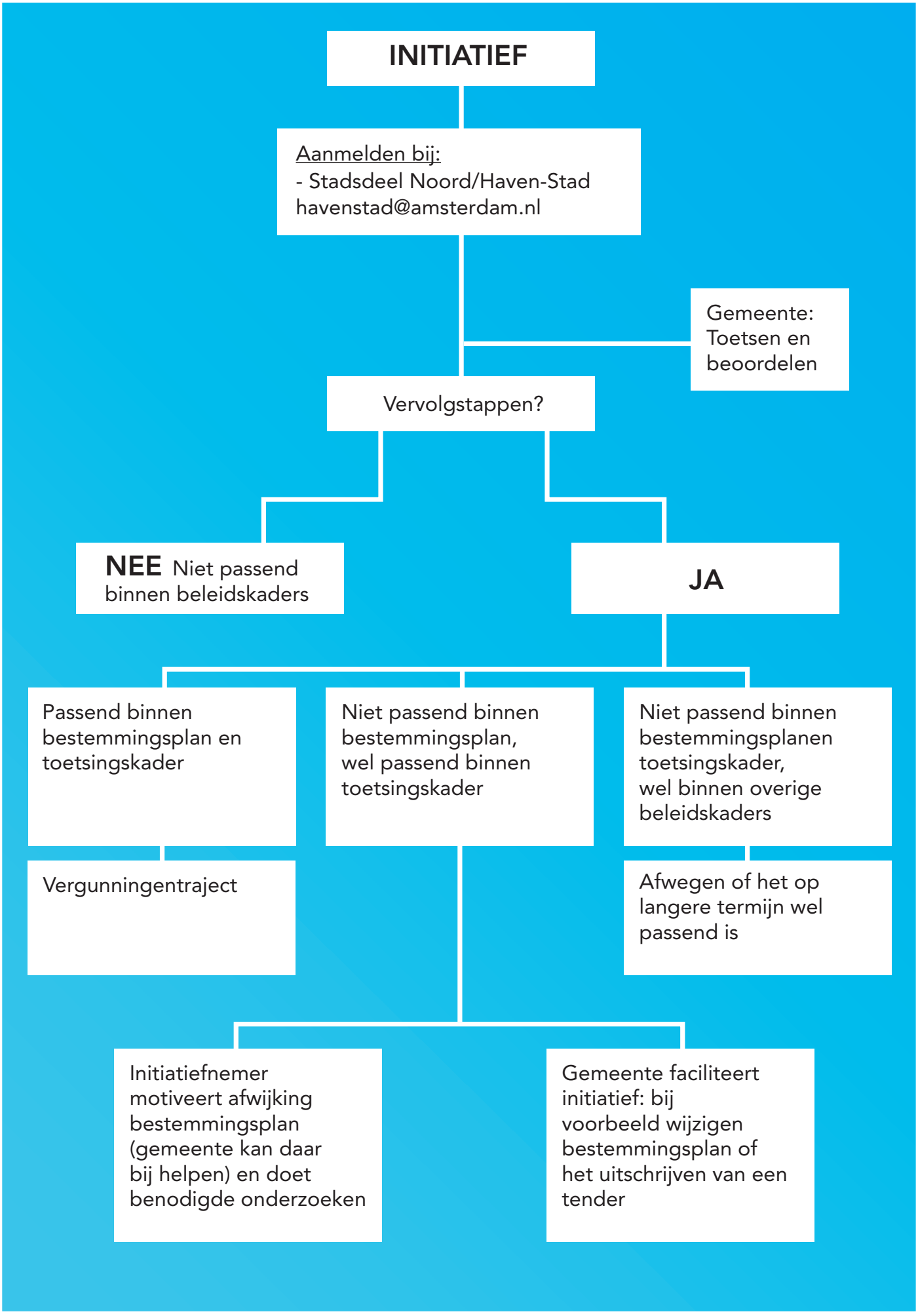

Initiatievenboom Noorder IJ-plas

7 Procedure initiatieven

Voor het plangebied geldt het bestemmingsplan Noorder IJ-plas dat op 20 juni 2013 werd vastgesteld door de deelraad van stadsdeel Noord. Het bestemmingsplan is gebaseerd op het inrichtingsplan uit 2008 dat tot doel had om de ecologische waardevolle elementen te behouden en te versterken in combinatie met een beperkt aantal voorzieningen voor extensieve recreatie.

7.1 Het vigerend bestemmingsplan

Het bestemmingsplan maakt de volgende voorzieningen mogelijk:

- Drie fietsverbindingen: de snelfietsroute Zaanstad-Amsterdam, de fiets- en wandelroute tussen de grote en de kleine plas en de fiets- en wandelroute 'van Dam-tot-Dam';
- Een uitkijktoren van maximaal 15 meter hoog; en
- Recreatief medegebruik, waarbij motor crossen of daarmee vergelijkbare vormen van recreatie uitdrukkelijk is verboden.

7.2 Ontwikkelingsruimte toetsingskader

De ontwikkelingen die met dit ruimtelijk kader mogelijk worden gemaakt, passen grotendeels in het vigerende bestemmingsplan. Uitzondering hierop is de aangeduide locatie voor een gebouwde voorziening dat ruimte biedt aan de volgende mogelijke activiteiten: werkplaatsen voor kunst of andere ambachtelijke werkzaamheden, een bescheiden horeca voorziening (ondersteunend aan recreatiefunctie), ontmoetingsruimte, educatiecentrum, maar ook buitenruimte zoals tuintjes of plek voor werkzaamheden die buiten plaats (moeten) vinden. Na het vertrek van de grondbank kan voor deze ontwikkeling met een omgevingsvergunning van het bestemmingsplan worden afgeweken.

Andere ontwikkelingen die in dit ruimtelijk kader zijn aangeduid, zoals een zoekgebied voor het plaatsen van windturbines of ander duurzame energie-oplossingen, volgen een eigen planningstraject met een eigen participatie- en besluitvormingsproces. Alle stakeholders en belanghebbenden die bij dit toetsingskader zijn betrokken, zullen ook in deze planvorming worden betrokken. Belangrijk is te vermelden dat de zoekruimte voor windturbines veel groter is gemaakt dan de NIJP. Ook het gebied rondom de snelweg A10-Noord wordt onderzocht op mogelijkheden voor de plaatsing van windturbines.

7.3 Initiatieven

Voor andere initiatieven geldt dat deze aan het beleid van de gemeente waaronder dit ruimtelijk kader worden getoetst. Initiatieven die niet passen in het vigerende bestemmingsplan, maar wel voldoen aan de wet- en regelgeving kunnen door middel van een goed onderbouwde motivering worden ingediend. De motivering kan gebaseerd worden op dit toetsingskader. Zo kan op basis van dit toetsingskader een omgevingsvergunning voor het afwijken van het bestemmingsplan verleend worden.

Initiatieven kunnen worden ingediend bij de Haven-Stad programma organisatie (havenstad@amsterdam.nl).

Met dit toetsingskader wordt voorgesorteerd op grotere ingrepen, zoals een hoogwaardig openbaarvervoerverbinding (H.O.V.) dat aan de zuidzijde door de plas gesitueerd wordt en een zoekgebied voor duurzame energiewinning.

Bij het zoekgebied voor windmolens is het van belang te vermelden dat het zoekgebied veel ruimer is dan alleen de Noorder IJ-plas; het gebied rondom de infrabundel A10 Noord is erbij getrokken. De concretisering van mogelijkheden voor windturbines doorloopt een eigen planvormingstraject in het kader van de Routekaart Klimaat Neutraal (Amsterdam 2019).

7.4 Technische Adviescommissie (TAC)

De TAC is een onafhankelijke advieswerkgroep van de gemeente die het gemeentebestuur over alle ingrepen in de Hoofdgroenstructuur (zoals vastgelegd in de Structuurvisie 2040) adviseert. Zo ook bij de besluitvorming over dit toetsingskader. In het pre-advies gaat de TAC in op ontwikkelingen die in een gevoelig gebied plaats zullen vinden, en bij aanvang bij voorkeur stapsgewijs en in bescheiden omvang plaats moeten vinden. Ook is gewezen op het gevaar dat de activering van het park in tempo vooruit gaat lopen op de transformatie van de omringende gebieden. Pas het tempo van ontwikkelingen aan aan de behoefte uit de omgeving. Tegen de tijd dat de transformatie van de Achtersluispolder en Cornelis Douwesterreinen op stoom komt, is er weer een moment aangebroken waarin de openbaar vervoersverbinding en andere stedelijke voorzieningen kunnen worden ingepast volgens de dan geldende omgevingsvisies en plannen.

De TAC heeft in haar definitieve advies negatief geadviseerd. Het advies is opgenomen in **Deel 3** Bijlagen - 9 Pre-advies en definitief advies van de Technische Adviescommissie.

De TAC oordeelt dat het Toetsingskader minder bescherming biedt dan het huidige beleid omdat het ruimte biedt aan initiatieven, hetgeen in strijd is met het bestaande beleid. Daarnaast wordt er volgens de TAC in onvoldoende mate afgebakend wat niet wenselijk is.

Daartoe stelt het TAC voor om een aantal concrete palfonds op te nemen:

- de bebouwing blijft beperkt tot.....(qua omvang en locatieaanduiding);
- geen overnachtingsmogelijkheden;
- geen grootschalige activiteiten en voorzieningen;
- geen motorboten (alleen electrisch vanuit duurzaamheid en ecologie);
- geen doorbraak naar kanaal mogelijk maken;
- geen terreinuitgifte aan particuliere initiatiefnemers.

Het advies van de TAC om voor een aantal initiatieven plafonds op te nemen wordt grotendeels overgenomen. Voor wat betreft grootschalige activiteiten en motorboten – wordt aangegeven dat deze niet zijn toegestaan binnen het toetsingskader. De door de TAC genoemde doorbraak naar het kanaal en terreinuitgifte aan particuliere initiatiefnemers zijn in de komende 10 jaar eveneens niet aan de orde. Overnachtingen worden in het toetsingskader alleen bij uitzondering toegestaan bijvoorbeeld als het gaat om kinderkampen – voorzieningen als campings en hotels mogen niet. Voor de HOV-verbinding naar Zaanstad geldt dat deze ook pas na 2030 tot planvorming zal leiden en dat deze al voorzien is in de vigerende structuurvisie.

Het advies om ook een plafond in te voeren voor bebouwing door benoeming van het maximaal aantal m2 dat bebouwd mag worden, wordt niet overgenomen. Voor de bebouwing geldt dat een strikt plafond voor maximale m2 bebouwing goede en passende initiatieven in de weg kan zitten. Mede omdat in geval van bebouwing het om tijdelijke initiatieven (10 jaar) gaat wordt daarom voorgesteld te werken met een toetsteam dat samen met de initiatiefnemers de ontwerpen beoordeeld en begeleidt. De toegestane bebouwing blijft beperkt tot een paviljoen-achtig vrijstaande object of meerderde objecten, die passen bij de gebruiksdoeleinden zoals genoemd in het toetsingskader en die optimaal ingepast zijn in het karakter en landschap van het Noorder IJ-Plas.

8 Resultaten participatie

Aan dit rapport is een participatietraject voorafgegaan. In de omgeving van de NIJP zijn gedurende een jaar een aantal bijeenkomsten georganiseerd. Omwonenden en belangstellenden uit de omliggende (Oost)Zaanse en Amsterdamse buurten waren aanwezig om mee te denken over de kwaliteiten van het gebied en hoe we deze het beste kunnen benutten. Zo drong het besef door dat de huidige bestemming - een omsloten gebied met een open plas, en een groene oever waar grote grazers de natuur beheren en waar je je even in een andere wereld waant - uniek is in deze stad. Ook uniek zijn de openheid en grandeur van het uitzicht aan de zuidzijde over het Noordzeekanaal, het IJ en vanaf de noordzijde over de plas richting het havengebied. Beter ontsluiten voor fietsverkeer is "onvermijdelijk" en voor de buurt noodzakelijk, en bepaalde voorzieningen brengen een meerwaarde met zich mee; maar dan wel kleinschalig, circulair/energieneutraal, passend in de omgeving en bij de huidige buurten.

8.1 Concrete resultaten

De participatie heeft een grote invloed gehad op het toetsingskader. De opkomst en betrokkenheid bij de NIJP zijn veel groter dan in eerste instantie verwacht. Ook de kennis van het gebied en de natuur bleek groot. Dat heeft er vooral toe geleid dat de visie de huidige kwaliteiten van het gebied versterkt: Het struingebied met de grote grazers vergroten, veilig afhekken, en meer ingangen maken voor wandelaars en fietsers. Een strand aan de noordzijde op de plek van de grondbank maakt de grootte en openheid van de plas genietbaar en als de waterkwaliteit dit tezijnertijd toelaat kan er veilig gezwommen worden. Aan noord- en zuidzijde komen uitzichtpunten (resp. met een heuvel (m.b.v grondbank) en een uitzichttoren. Langs de zuidzijde en over de midden-dam tussen noord en zuidplas komt de Dam tot Dam fietsroute.

De noordzijde van de plas, op de grondbanklocatie, leent zich goed voor een publieke voorziening. Er zijn hiervoor veel ideeën opgehaald, zowel do's and dont's. Er spelen een aantal discussiepunten: grote windturbines plaatsen is omstreden, en de direct betrokkenen zijn erg behoudend in vooruitstrevende ontwikkelingen van het gebied. Ze houden alles liever bij het oude en maken zich zorgen over de drukte die het fietspad gaat veroorzaken. Schoorvoetend wordt meegedacht over hoe de onontkoombare ontwikkelingen in de omgeving stapsgewijs toe te laten.

8.2 Het participatietraject

In het participatietraject is gestreefd naar actieve deelname van omwonenden, bedrijven en gebruikers van de stad in de buurten rondom de Noorder IJ-plas. Verschillende vormen zijn daarin toegepast, met als doel alle beelden, aannames, ideeën, vooronderstellingen, en zorgen op een neutrale objectieve manier naar boven te halen.

De participatie is gestart met twee inloopavonden over de toekomstige plannen van de gemeenten die betrekking hebben op het gebied, waarvan de belangrijkste Haven-Stad, Achtersluispolder, Dam tot Dam fietsroute, de verondieping en de grondbank (werkzaamheden die o.a. voortvloeien uit de Gestuurde Storm en het natuur Inrichtingsplan NIJP uit 2008). Ambtelijke stakeholders die verantwoordelijk zijn voor de verondieping en de waterkwaliteit (de grondbank en Waternet AGV) zijn in het voortraject geraadpleegd en hebben ook informatie verstrekt tijdens de bijeenkomsten.

Het leidende thema was: de NIJP wordt een stadspark, daarvoor willen we nu al stapsgewijs een beeld op het gebied uitwerken dat ervoor zorgt dat passende initiatieven kunnen en niet passende niet. Hoe zien de huidige gebruikers en omwonenden deze ontwikkeling voor zich? Er zijn ongeveer 125 ideeën, wensen en opmerkingen opgehaald tijdens de eerste 2 inloopavonden.

Een wandeling door het gebied onder begeleiding van de stadsecoloog en grondbankmedewerkers zorgden voor bekendheid met het anders gedeeltelijk ontoegankelijke gebied. In de zomer volgde een avond waar op thema's kon worden doorgesproken over in welke vorm, grootte en intensiteit bepaalde activiteiten mogelijk zijn. Thema's die veel meer een stadspark raken, zoals: voorzieningen (leisure, horeca, evenementen), bereikbaarheid, sport, recreatie, duurzame energie, natuur en kleinschalig wonen in/aan de waterrand. Met referentiebeelden is gepraat over wat binnen uitersten mogelijk en passend zou zijn.
De laatste avond in december was weer een inloopavond, waar is teruggegeven waar het ruimtelijk

Inloopavonden januari en februari 2019

Foto’s van de avondwandeling in juni 2019

kader met behulp van alle input op uit is gekomen en hoe ver de plannen in de omgeving zijn. Aan het einde van de avond is voorgelegd aan de participanten hoe ze verder willen worden betrokken: de opbrengsten van deze avond samen verder uitwerken, of dat de gemeente met uitgewerkte plannen komt waar op gereageerd kan worden? Geen van beide opties leverden een meerderheid op.
Alle participatie-avonden zijn goed bezocht met gemiddeld 70 bezoekers. De groep bestond voornamelijk uit bewoners en ondernemers uit de buurt, waarmee een gewenste doelgroepen is bereikt. Uiteraard zijn dat wel de huidige bewoners en ondernemers, en niet per se ook de toekomstige. Daarnaast waren op alle avonden bestuurders aanwezig om toelichting te geven op het proces en relevante politieke keuzes.

De eerste inloopavonden (2019)
Op 28 januari en 4 februari vonden de twee inloopavonden plaats waar geïnteresseerden op informele wijze informatie konden ophalen, hun mening konden geven en een reactie konden achter laten. In restaurant Proost & Stroop stonden tafels opgesteld die verschillende onderwerpen behandelden. Op beide avonden waren gemiddeld zo'n 70 mensen aanwezig. De informatiemarkten leverden in totaal zo'n 100 uiteenlopende ideeën en reacties op over wat de aanwezigen graag willen zien in de Noorder IJ-plas. Hieruit kwam vooral naar voren dat de natuur die in de loop der jaren in de NIJP is ontstaan zoveel mogelijk in tact moet worden gelaten. Het gros van de mensen liet weten veel waarde te hechten aan de ecologische functie van de plas en ziet graag dat dit groen beschermd en behouden blijft. Tegelijkertijd zagen veel mensen de potentie van de plas in als recreatiegebied. Als voorbeelden werden genoemd een horecagelegenheid, strandje of watersport op de plas.

Ten aanzien van het verbeteren van de bereikbaarheid was het grootste deel van de reacties positief. Zo'n 20 mensen gaven aan graag verbeteringen in de verbindingen te zien. Vier zagen liever geen verbetering in de bereikbaarheid, zodat de plas een rustig en mooi bewaard geheim blijft. Acht mensen spraken hun zorgen uit over de ontwikkelingen van de plas.

Vijftien reacties gingen over initiatieven voor duurzame energie. Een deel hiervan stond positief tegenover de Noorder IJ-plas als plek voor het opwekken van duurzame energie. Hierbij ging het voornamelijk over zonnepanelen. Een ander deel stond rechtlijnig tegenover eventuele windmolens in de NIJP.

8.2 De workshopavond over thema's
Op deze avond is over een aantal thema's aan aparte werktafels doorgepraat. De gespreksmethode gaf goed inzicht in hoeverre het toestaan van voorzieningen wenselijk is en welk type voorzieningen dit kunnen zijn. Aan de hand van positieve dilemma's konden de aanwezigen aangeven met welke dilemma's zij het meest eens waren. De dilemma's representeren de verschillende discussiepunten die bij de NIJP spelen. De thema's en dilemma's waren als volgt:

1. Voorzieningen: kleinschalige horeca, versus festivals.
2. Type groengebied: rafelrand, versus recreatiepark.
3. Bereikbaarheid: van A naar B of mooie kronkelige routes door het park en langs het water. Goede bereikbaarheidsroutes versus rust.
4. Sport en recreatie: informele recreatie, versus georganiseerde sport. Zwemwater versus natuurwater.
5. Energie en duurzaamheid: ecopark met windmolens en drijvende zonnepanelen, versus "energie-opwekking mag het groene, open karakter niet aantasten".
6. Eventueel kleinschalig wonen op water toevoegen, versus leegte.
7. Natuur: ontworpen en ingericht park, versus struin groen.

De bij de verschillende dilemma's passende referentiebeelden vergemakkelijkten de gesprekken, waaruit bleek dat direct betrokken omwonenden aangaven dat sprake is van een natuurgebied dat moet worden beschermd. Natuurwaarden moeten voorop blijven staan. Meer woonboten toevoegen wordt door niet-bewoners toegejuicht en door bewoners niet, net als het aanleggen van een betere fietsverbinding.

Ook de wijze van uitvoering van duurzame energie-oplossingen gaven tegenstrijdige reacties. Aanwezigen zien de NIJP door de geïsoleerde ligging, doch nabij het stedelijke gebied, als een grote kans voor energie-opwekking, of het nou wind- of zonne-energie is. Tegenstanders beargumenteren dat windmolens een bedreiging zijn voor de aanwezige flora, fauna, rust en ruimte.

Werksessie in juni 2019

Foto's van de slotbijeenkomst in december 2019

8.3 Slotbijeenkomst

Op 16 december vond de vijfde en laatste participatieavond plaats van het participatietraject. Dit keer niet in Amsterdam, maar in Maakgemeenschap De Hoop in Zaandam in de Achtersluispolder. Deze informele inloopavond was een terugkoppeling van het hele participatietraject en om de aanwezigen te informeren over andere lopende projecten rondom de NIJP.

Wethouder Ruimtelijke Ontwikkeling en Duurzaamheid was ook aanwezig. Ze heeft toegelicht dat de Noorder IJ-plas als groen-blauwe schakel functioneert tussen Zaanstad en Amsterdam en in de toekomst als centraal park tussen de steden in komt te liggen. Ze gaf aan dat de wereld voor een klimaat-neutraal doelstelling staat, en dat Amsterdam ook een steen moet bijdragen. In de windvisie uit 2012 bleek de NIJP een van de weinige kansrijke plekken voor windturbines en de stad kan het zich niet permitteert om deze plek niet te benutten. Met de spelregelkaart geven we wel sturing aan de ruimtelijke inpassing van windmolens: in eerste instantie dienen ze langs de snelweg te worden geplaatst, en in laatste instantie, als niet anders mogelijk is, komt de plas in aanmerking. Het onderzoek naar de mogelijkheden om in Amsterdam Noord windmolens te plaatsen, volgt een eigen inspraakprocedure. Daarin is nog volop gelegenheid om mee te praten.

Ook voor de Dam tot Damfietsroute is een aparte werkgroep bezig met het ontwerptraject. Middels een klanbordgroep worden direct betrokkenen meegenomen in dit proces.

Deel 3

Bijlagen

9 Pre-Advies en definitief advies van de TAC

Gemeente Amsterdam

Bezoekadres
Weesperplein 8
1018 XA Amsterdam

Postbus 2758
1000 CT Amsterdam
Telefoon 14 020
amsterdam.nl/TAC

Technische Adviescommissie Hoofdgroenstructuur (TAC)

Retouradres: Postbus 2758, 1000 CT Amsterdam

B & W voor deze de directie
Ruimte en duurzaamheid
t.a.v.
Postbus 2758
1000 CT Amsterdam

Datum 23 Juli 2019

Behandeld door
Telefoon

Onderwerp TAC-preadvies toetsingskader ruimtelijke initiatieven Noorder IJplas

Geachte

In de TAC-vergadering van 5 juni 2019 heeft u een toelichting gegeven op de voorbereiding gebiedsuitwerking Noorder IJplas en gevraagd om een preadvies voorafgaande aan het officiële planproces. Aangezien het gaat om een uitwerking die de Hoofdgroenstructuur raakt is in het kader van het planproces op termijn een advies van de Technische Adviescommissie Hoofdgroenstructuur (TAC) vereist. Dit advies vormt een noodzakelijk onderdeel van de toetsing aan de uitgangspunten van de Structuurvisie door B&W. De TAC is gehouden haar adviezen te baseren op de richtlijnen die zijn vastgelegd in het instrumentarium voor de Hoofdgroenstructuur van de 'Structuurvisie Amsterdam 2040 - Economisch sterk en duurzaam'.

In een eerder stadium heeft de TAC geadviseerd over Haven-Stad Groot Westerpark op 14 augustus 2018.

Beleidskader

Het plangebied valt volgens de Structuurvisie Amsterdam 2040 onder het groentype 'ruigtegebied/struinnatuur'. Bij de toetsing op inpasbaarheid worden de voor dit groentype geldende richtlijnen gehanteerd:

Ruigtegebied/struinnatuur	
Gebruik, gewenste beleving	Wild ogende gebieden die voor Amsterdam zeldzame planten en dieren bevatten en mogelijkheden bieden voor natuurbeleving vanaf de randen of vanaf ongebaande paden door het gebied. Natuur- en landschapsgerichte recreatie, met een gevoel van afstand tot de stad. Mogelijkheden voor 'natuurvorsen'. Hoewel kleinschalige voorzieningen nodig zijn, ligt de kwaliteit van de beleving in het ongeplande karakter: ontwerper en beheerder blijven achter de schermen.
Gewenste zonering	Entreezone. Achterland (het eigenlijke ruigtegebied).
Type beheer	Extensief. Intensief toezicht en voorlichting door beheerders (natuurwachters).
Ontsluiting	Entreezone maximaal. Achterland extensief (voetpaden, laarzenpaden). Soms zeer beperkt toegankelijk, dan geen entreezone.
Bezoekersdruk	Laag.
Voorbeelden	Natuurdeel Diemerpark, Geuzenbos, Oeverlanden, Nieuwe Meer in Amsterdamse Bos, Joodse begraafplaats in Flevopark, Ecozone Schellingwoude, Brettenzone, Noorder IJplas, Riethoek en Hoge Dijk.
Beleidsintentie	Deze gebieden mogen niet opgevuld raken met andere functies of met andersoortige groenfuncties (volkstuinen, sportparken, parken e.d.). Intensieve recreatievormen en recreatie die niet primair op de natuur is gericht, zijn niet toegestaan. Kleinschalige evenementen (bijvoorbeeld informatiemarkt).
Inpasbare voorzieningen	In entreezone informatieborden, banken, prullenbakken, fietsenrekken, eventueel een klein infocentrum en beheerderonderkomen (vergelijk natuurtuin De Wiedijk). In het achterland hoogstens onverharde of half verharde wandelpaden en op natuurbeleving gerichte voorzieningen als een vogeluitkijkhut.

Het plan

De Noorder IJplas is een omvangrijk natuurgebied tussen Amsterdam-Noord, Zaanstad en Oostzaan. De plas is een voormalige zandwinput ten behoeve van aanleg van de A10. Het gebied, plas en oevers gelegen tussen Zijkanaal H en de A10 infrabundel en het Noordzeekanaal, is een van de ontwikkelgebieden van Haven-Stad Amsterdam. In de in december 2017 vastgestelde Ontwikkelstrategie Haven-Stad wordt het gebied aangewezen als één van de twee te ontwikkelen grootstedelijke stadsparken van Haven-Stad, samen met Groot-Westerpark aan de zuidzijde van het IJ. De betekenis van de Noorder IJplas komt met de geleidelijke transformatie van de Cornelis Douwes bedrijventerreinen en de Achtersluispolder in een totaal ander licht te staan. De Ontwikkelstrategie Haven-Stad bestempelt de plas daarom als een groen-blauw verbindend park tussen de geplande grootschalige ontwikkelingen in Amsterdam en Zaanstad. In plaats van een ontoegankelijke zone wordt het een aantrekkelijke route met een groots uitzicht. Uniek door de ligging direct aan het Noordzeekanaal en uniek omdat het een nieuwe groene scheg kan zijn tussen beide steden. De hogere stedelijke dichtheden die met de transformatie van de omliggende bedrijventerreinen beoogd worden, geven veel betekenis aan de groen-blauwe long die de Noorder IJplas hierbinnen kan zijn.

De A8 en A10 vormen een belangrijke barrière voor de bereikbaarheid van de Noorder IJPlas. De enige autoverbinding ligt aan de noordzijde en geeft toegang tot de woonboten langs Zijkanaal H. De plas en zijn oevers zijn verder niet ontsloten voor auto en fiets, en alleen wandelend te bereiken via struin- en olifantenpaden. Ten noorden van de plas ligt een busroute en een fietsverbinding; de recreatieve snelfietsroute Dam tot Dam. Aan de westzijde ligt een lint van woonboten met voortuinen aan een straat die doodloopt. De weg komt uit op een stukje van de oude zeedijk met een autoweg. Het gebied bevat een paar opmerkelijke gebruiksfuncties: een stoomgemaal, een gronddepot – deze zal nog vier jaar in het gebied blijven en dan worden ontmanteld -, hoogspanningskabels die aan de zuidzijde de grond in gaan en een kleine buurtspeeltuin. Grenzend aan de Noorder IJPlas langs de andere zijde van de A10 liggen de gebieden die beheerd en ontwikkeld worden door NoordOogst, een stadslandbouwproject als basis voor allerlei voorzieningen daaromheen.

De urgentie voor de planvorming ligt in het opstellen van een ruimtelijk afwegingskader, waarmee de gemeente in haar rol van bevoegd gezag initiatieven en ontwikkelingen die zich in en om de plas voordoen in een juiste context kan plaatsen en beoordelen. Die context is grotendeels vastgelegd, maar globaal in beleidsdocumenten zoals de Structuurvisie 2040 en de Ontwikkelstrategie Haven-Stad. Het huidige toetsingskader met het groentype ruigtegebied/struinnatuur binnen de Hoofdgroenstructuur is onvoldoende flexibel toe te passen in de ontwikkeling naar een parkachtige groene schakel tussen beide gemeenten. Die ontwikkeling is veelzijdig, bijeengebracht op de 'plannenparadekaart' voor het gebied en gaat onder andere over duurzame initiatieven, bereikbaarheid met tevens de OV-ontsluiting van de Zaancorridor, recreatieve voorzieningen. ,

De duurzame initiatieven worden zowel geïnitieerd door private inzet, met grootschalige zonnecellen op het water, als door publieke inzet in de opgave voor een Regionale Energiestrategie. Daarbij is het gebied rond de Noorder IJplas in beeld als locatie voor windturbines, met opties voor een beperkt aantal megaturbines of kleinere in een groter aantal. In beide gevallen zal er effect zijn op het huidige landschap en op het toekomstig gebruik van mogelijke nieuwe voorzieningen. In ontwerpateliers is aandacht besteed aan de OV-verbinding van de Zaancorridor met ontsluiting van de Noorder IJplas. De mogelijkheden voor OV met metro, stadstram of bus en de tracékeuze voor een ZaanIJlijn met een doorsnijding van de plas zijn daarbij verkend. Tevens zijn het onderscheid binnen het gebied tussen een rustige noordzijde en een dynamische zuidzijde met stedelijke functies als een museum en de mogelijkheid van placemaking op de locatie van de Grondbank als deze vrijkomt benoemd. In een uitgebreid participatietraject is met name aandacht gevraagd voor groene recreatie, het beter benutten van het gebied, de consequenties van duurzame initiatieven en de behoefte aan routes.

Advies

De huidige planvorming voor Noorder IJplas op basis van de door u toegezonden informatie (Toetsingskader Noorder IJplas 2020-2030 1e concept 31 mei 2019) leent zich gezien het stadium waarin de planvorming zich bevindt niet voor een strikt formele toetsing op grond van het Hoofdgroenstructuurkader. Hoofdelementen van het Toetsingskader Noorder IJplas zijn water, natuur, routing, toegankelijkheid, verblijven (bereikbaarheid). Een aantal onderdelen van de geschetste ontwikkeling en ambities voor het gebied zijn mogelijk in strijd met het Hoofdgroenstructuurbeleid. Maar veel zal ook afhangen van verdere uitwerking. We zijn niettemin verheugd dat we in een vroegtijdig stadium worden geïnformeerd en om een preadvies worden gevraagd. Daarom vatten we onze taak in het kader van dit advies iets breder op dan de reguliere toetsing en permitteert de TAC zich de ruimte om buiten haar bevoegdheid een aantal aandachtspunten mee te geven voor de vervolgfase.

De Noorder IJplas kent vanuit de geschiedenis een bijzondere en grote ruimtelijke dynamiek. Ontstaan door een 19de eeuw dijkdoorbraak, vervolgens ingepolderd en in de jaren 70/80 weer uitgegraven voor dijklichamen van de A10. Nu ligt het er als een geïsoleerd onontdekt groen-blauwe parel die wacht om wakker te worden gemaakt. De vraag is welke ruimtelijke opgave we de plas richting 2050 willen meegeven. Dat vraagt om een zorgvuldige afweging. De TAC onderkent de grote stedelijke dynamiek in de directe omgeving en onderschrijft de stelling dat het gebied in de toekomst als een belangrijke groen-blauwe schakel zal kunnen fungeren om Zaanstad met Amsterdam te verbinden. Bovendien zal het in het kader van Haven-Stad één van de twee parken van formaat zijn. Dat vraagt om een visie op de wijze waarop de activering dient plaats te vinden. Wel benadrukken we dat die groeiende verstedelijking een lange looptijd zal hebben en aanzienlijke massa vooralsnog beperkt zal blijven. De initiatieven die zich nu aandienen lijken meer algemeen van een stadsrandorde dan dat ze voorsorteren op de stedelijke potentie

van de Noorder IJplas zelf. Helaas zien we ook elders dat de leegte en ruigte van dit groentype aanleiding lijken te zijn om als afvoerputje voor initiatieven te dienen. In de ontwikkeling van het gebied schuilt een gevaar namelijk het verlies van het unieke karakter van dit gebied. Zeker als het tempo vooruit loopt op de transformatie van de omliggende gebieden. Het gebruik van de term en het groentype stadspark voor een toekomstig wensbeeld én met name voor de overgangsperiode daarnaar toe verwoordt kernachtig dit potentiele gevaar. Een kanttekening die de TAC daarom plaatst: vanuit het Hoofdgroenstructuurbeleid geredeneerd is er geen urgentie voor een apart toetskader voor dit gebied vooruitlopend op de omgevingsvisie. Zeker ook omdat de ontwikkelstrategie voor de komende 10 jaar is.

Struinnatuur kan nog tien jaar mee in het gebied en is juist de grote kwaliteit hier. De openheid om het water en de ruigte van de oevers geven het gebied een eigen identiteit die ook op termijn behouden dient te blijven. Daarom moet bepaald worden welk karakter de Noorder IJplas en het park er rondom moeten gaan krijgen en of deze langzaam qua groentype van ruigte/struinnatuur naar stadspark dient te transformeren. Waar de afgelopen jaren beleidsmatig bewust is ingezet op natuurontwikkeling in dit park - en de TAC de initiatieven die zich aandienden ook strikt heeft getoetst vanuit regels verbonden aan het groentype struinnatuur/ruigtegebied komt de nadruk nu meer op recreatieve activatie te liggen. De TAC ziet het in dat kader als een uitdaging om binnen de huidige typering te kijken wat er mogelijk is. Er wordt nog te veel in of natuur of recreatie gedacht, terwijl activatie van natuur de uitdaging is. Hierbij ga je uit van de bestaande identiteit (vrijheid, natuur, ruig) en die probeer je te versterken via een kwaliteitsimpuls. Als suggestie hiervoor geven we mee een industrieel landschapspark vergelijkbaar met park Gleisdreiecke in Berlijn of natuurgebied de Blauwe Kamer in de provincie Gelderland. Belangrijk is ook om op schaalniveau van de stadsplassen te kijken, welke positie neemt Noorder IJplas in ten opzicht van Sloterplas, Gaasperplas, Nieuwe Meer en Ouderkerkerplas, en ook bezien vanuit het aanbod in het aangrenzende Twiske.

Voor de aandachtspunten zijn de sleutelwoorden zonering, fasering, en programmering. Het behoud van ruigte als de gebruiksdruk toeneemt, vraagt om duidelijke keuzes over wat waar kan gebeuren, het ontwerp en inrichting kunnen sturing geven waarbij water of vlonders op het water en reliëf - als restant van de grondbank - een belangrijke rol kunnen spelen. Het uiterwaardenpark Meinerswijk in Arnhem, eveneens ingeklemd tussen infrastructuur en waterwegen, kan als voorbeeld voor de zonering dienen.

De keuze voor een dynamische zuidzijde rond de kleine plas sluit het best aan bij de aangrenzende stedelijke ontwikkeling van Zaanstad en de IJ-oevers en biedt de mogelijkheid voor een rustiger achterland noordwaarts. Het tempo van ontwikkeling zou ook aan moeten sluiten bij het aangrenzende stedelijke gebied om te voorkomen dat te snel groene ruigte wordt prijsgegeven zonder de aanwezigheid van de gewenste gebruikerspotentie. Ten slotte, is programmering van voorzieningen cruciaal om keuzes te maken passend bij het unieke karakter van het gebied en bij de toekomstige ontwikkeling. Dat vraagt om een zelfbewuste typering van wat dit gebied is en het uitsluiten van meer algemene stadsrandontwikkelingen zonder toegevoegde waarde voor het gebied. De fietssnelweg is er al, en is mede op advies van de TAC langs de noordoever aangelegd in plaats van door het gebied. Bij het besluit om de zuidelijke kant te programmeren ligt een verbinding daar wel voor de hand, een landschappelijke inpassing is dan van belang.

De TAC erkent dat de Structuurvisie nog geen rekening hield met de duurzaamheidsopgave en initiatieven die daar op dit moment uit voortvloeien. In die zin is er behoefte aan visievorming hierop, maar dat geldt voor al het groen in en om de stad, niet specifiek voor de Noorder IJplas. Windturbines gelden volgens de algemene richtlijnen over inpasbaarheid als niet inpasbaar met uitzondering van de uitwerkingsgebieden windenergie, waarbij partners uit de metropoolregio zullen worden betrokken. De Noorder IJplas is in de Windvisie (2012) benoemd als uitwerkingsgebied. Hoewel de TAC geen directe zeggenschap heeft in deze, staat ze op het standpunt dat bij de afweging de ambitie voorop dient te staan om ter plaatse een recreatieve

ontwikkeling mogelijk te maken. Deze was in 2012 nog niet zo nadrukkelijk in beeld. De wijze van situering en uitvoering zullen medebepalend zijn voor de vraag of de duurzaamheidsopgave verenigbaar is met de recreatieve opgave. Op het moment dat deze vanuit stedelijk perspectief resulteert in een ja, vraagt de TAC aandacht voor de impact van windturbines op omliggende (toekomstige) voorzieningen en een goede landschappelijke inpassing van de windturbine(s), zodat ze een logisch onderdeel worden van het landschap in plaats van de beleving van horizonvervuiling.

De TAC waardeert het zeer dat ze haar input in dit stadium mocht leveren en blijft graag actief betrokken bij het vervolgtraject zowel als het gaat om concrete initiatieven als om de verdere ontwikkeling van het toetsingskader.

Hoogachtend,

M.C. van Schendelen

Dr. M.C. van Schendelen

Voorzitter
Technische Adviescommissie
Hoofdgroenstructuur

Drs. ing. N. Bosch

Secretaris TAC

Gemeente Amsterdam

Bezoekadres
Weesperplein 8
1018 XA Amsterdam

Postbus 2758
1000 CT Amsterdam
Telefoon 14 020
amsterdam.nl/TAC

Technische Adviescommissie Hoofdgroenstructuur (TAC)

Retouradres: Postbus 2758, 1000 CT Amsterdam

B & W voor deze de directie
Ruimte en duurzaamheid
t.a.v.
Postbus 2758
1000 CT Amsterdam

Datum 20 augustus 2020

Behandeld door
Telefoon

Onderwerp TAC-advies Ruimtelijk toetsingskader Noorder IJ-plas

Geachte

In de TAC-vergadering van 27 mei 2020 heeft u een toelichting gegeven op het ontwerp Ruimtelijk toetsingskader Noorder IJ-plas en gevraagd om een advies als input voor de bestuurlijke besluitvorming ervan. Aangezien het gaat om een beleidskader dat de Hoofdgroenstructuur raakt is in het kader van het planproces een advies van de Technische Adviescommissie Hoofdgroenstructuur (TAC) vereist. Dit advies vormt een noodzakelijk onderdeel van de toetsing aan de uitgangspunten van de Structuurvisie door B&W. De TAC is gehouden haar adviezen te baseren op de richtlijnen die zijn vastgelegd in het instrumentarium voor de Hoofdgroenstructuur van de 'Structuurvisie Amsterdam 2040 - Economisch sterk en duurzaam'.

In een eerder stadium heeft de TAC geadviseerd over Haven-Stad Groot Westerpark op 14 augustus 2018 en een preadvies gegeven voor het ruimtelijk toetsingskader Noorder IJ-plas op 23 juli 2019.

Beleidskader

Het plangebied valt volgens de Structuurvisie Amsterdam 2040 onder het groentype 'ruigtegebied/struinnatuur'. Bij de toetsing op inpasbaarheid worden de voor dit groentype geldende richtlijnen gehanteerd:

Ruigtegebied/struinnatuur	
Gebruik, gewenste beleving	Wild ogende gebieden die voor Amsterdam zeldzame planten en dieren bevatten en mogelijkheden bieden voor natuurbeleving vanaf de randen of vanaf ongebaande paden door het gebied. Natuur- en landschapsgerichte recreatie, met een gevoel van afstand tot de stad. Mogelijkheden voor 'natuurvorsen'. Hoewel kleinschalige voorzieningen nodig zijn, ligt de kwaliteit van de beleving in het ongeplande karakter: ontwerper en beheerder blijven achter de schermen.
Gewenste zonering	Entreezone. Achterland (het eigenlijke ruigtegebied).
Type beheer	Extensief. Intensief toezicht en voorlichting door beheerders (natuurwachters).
Ontsluiting	Entreezone maximaal. Achterland extensief (voetpaden, laarzenpaden). Soms zeer beperkt toegankelijk, dan geen entreezone.
Bezoekersdruk	Laag.
Voorbeelden	Natuurdeel Diemerpark, Geuzenbos, Oeverlanden, Nieuwe Meer in Amsterdamse Bos, Joodse begraafplaats in Flevopark, Ecozone Schellingwoude, Brettenzone, Noorder IJplas, Riethoek en Hoge Dijk.
Beleidsintentie	Deze gebieden mogen niet opgevuld raken met andere functies of met andersoortige groenfuncties (volkstuinen, sportparken, parken e.d.). Intensieve recreatievormen en recreatie die niet primair op de natuur is gericht, zijn niet toegestaan. Kleinschalige evenementen (bijvoorbeeld informatiemarkt).
Inpasbare voorzieningen	In entreezone informatieborden, banken, prullenbakken, fietsenrekken, eventueel een klein infocentrum en beheerderonderkomen (vergelijk natuurtuin De Wiedijk). In het achterland hoogstens onverharde of half verharde wandelpaden en op natuurbeleving gerichte voorzieningen als een vogeluitkijkhut.

Het plan

Het Ruimtelijk Toetsingskader Noorder IJ-plas geeft een ruimtelijke visie voor de komende 10 jaar waarmee de gemeente in haar rol van bevoegd gezag initiatieven en ontwikkelingen die zich in en om de plas voordoen in een juiste context kan plaatsen en beoordelen. Die context is momenteel globaal vastgelegd in beleidsdocumenten zoals de Structuurvisie 2040 en de Ontwikkelstrategie Haven-Stad. Het huidige toetsingskader met het groentype ruigtegebied/struinnatuur binnen de Hoofdgroenstructuur is naar uw standpunt onvoldoende flexibel toe te passen in de ontwikkeling naar een parkachtige blauwgroene schakel tussen Zaanstad en Amsterdam. Dit is reden om vooruitlopend op de omgevingsvisie een specifiek toetsingskader voor dit gebied vast te stellen. Dit toetsingskader wordt bestuurlijk vastgesteld. Met de voorgestelde ruimtelijke uitgangspunten tot de periode tot 2030 wordt niet noemenswaardig afgeweken van staand beleid, zoals dat is vastgelegd in de Structuurvisie Amsterdam Economisch Sterk en Duurzaam uit 2011 en de daaraan gekoppelde aanvullende toetsingskaders zoals de Windvisie uit 2012. Dit toetsingskader vormt tevens input voor de Omgevingsvisie.

De Noorder IJ-plas is een omvangrijk groengebied tussen Amsterdam-Noord, Zaanstad en Oostzaan, ten westen van de Coentunnel in de oksel van de A10 en A8. De plas is een voormalige zandwinput voor de aanleg van de Rijkswegen en woonwijken. Het is een van de ontwikkelgebieden van Haven-Stad Amsterdam. In de in december 2017 vastgestelde Ontwikkelstrategie Haven-Stad is het gebied aangewezen als één van de twee grootstedelijke stadsparken van Haven-Stad, samen met het Groot Westerpark aan de zuidzijde van het IJ. De betekenis van de Noorder IJ-plas komt met de geleidelijke transformatie van de Cornelis Douwes bedrijventerreinen en de Achtersluispolder in een totaal ander licht te staan. De Ontwikkelstrategie Haven-Stad bestempelt de plas daarom als een groenblauw verbindend park tussen de geplande grootschalige ontwikkelingen in Amsterdam en Zaanstad. In plaats van een ontoegankelijke zone wordt het een aantrekkelijke route met een groots uitzicht. Uniek door de ligging direct aan het Noordzeekanaal en uniek omdat het een nieuwe groene scheg kan zijn tussen beide steden. De hogere stedelijke dichtheden die met de transformatie van de omliggende bedrijventerreinen beoogd worden, geven veel betekenis aan de groenblauwe long die de Noorder IJ-plas hierbinnen kan zijn.

De A8 en A10 vormen een belangrijke barrière voor de bereikbaarheid van de Noorder IJ-plas. De enige autoverbinding ligt aan de noordzijde en geeft toegang tot de woonboten langs Zijkanaal H. De plas en zijn oevers zijn verder niet ontsloten voor auto en fiets, en alleen wandelend te bereiken via struin- en olifantenpaden. Ten noorden van de plas ligt een busroute en een fietsverbinding; de recreatieve snelfietsroute Dam tot Dam. Aan de westzijde ligt een lint van woonboten met voortuinen aan een straat die doodloopt. De weg komt uit op een stukje van de oude zeedijk met een autoweg. Het gebied bevat een paar opmerkelijke gebruiksfuncties: een stoomgemaal, een gronddepot – deze zal nog vier jaar in het gebied blijven en dan worden ontmanteld -, hoogspanningskabels die aan de zuidzijde de grond in gaan en een kleine buurtspeeltuin. Grenzend aan de Noorder IJ-plas langs de andere zijde van de A10 liggen de gebieden die beheerd en ontwikkeld worden door NoordOogst, een stadslandbouwproject als basis voor allerlei voorzieningen daaromheen.

Het Ruimtelijk Toetsingskader Noorder IJ-plas, 2020-2030 biedt mogelijkheden voor nieuwe ontwikkelingen die nodig zijn en consolideert en verbetert de belangrijke waarden in het gebied. Het heeft een blikveld van 10 jaar wat, gezien de groeiverwachting van Haven-Stad, naar verwachting het kantelpunt tussen een relatief onbekend gebied en een intensief stadspark zal zijn. Zo wordt een kwalitatief hoogwaardige basis voor de toekomst gewaarborgd met passend gebruik voor Amsterdammers en hun buren.

De routing van de Dam tot Dam fietsroute en de ligging van de fietsbrug over het Zijkanaal H, de aantakking op het fietsnetwerk in Amsterdam en Zaanstad is verder uitgewerkt. Er moet worden voorgesorteerd op het beëindigen van de grondwerken van de Grondbank in 2023. Er wordt sturing gegeven aan waar het beste windmolens en zonnepanelen kunnen worden gesitueerd. In principe eerst langs de infrastructuurbundel van de rijkswegen, en in de laatste instantie op de plas zelf die bij voorkeur een open karakter moet houden. De Noorder IJ-plas vormt in de concept Regionale Energiestrategie Noord-Holland Zuid (RES NHZ) één van de 7 zoekgebieden voor windturbines en zonne-energie (conform Windvisie 2012). In februari 2020 heeft B&W ingestemd met als het Amsterdamse aandeel duurzame energie in de concept RES NHZ 50 MW door windenergie en 350 MW door zonne-energie.

Om de Noorder IJ-plas nu al een buurtfunctie te kunnen geven voor de omliggende buurten, is het wenselijk om een ontmoetingsplek aan de plas te maken. De huidige plek van de Grondbank wordt als meest geschikte locatie hiervoor beoordeeld: het is al ontsloten, goed bereikbaar per fiets en openbaar vervoer en met een gunstige zonligging aan het water. De beoogde invulling is een maatschappelijk culturele bestemming die activiteiten mogelijk maakt zoals (natuur)educatie, kunst maken, klimaatneutraal uitgevoerd of als thema voor een circulaire werkplaats, of gericht op gezondheid, en gericht op prettig verblijven bijvoorbeeld aangevuld met kleinschalige horeca.

Richting verdere toekomst van 2040 en buiten de scope van dit toetsingskader is de Noorder IJ-plas zowel de groene long in het stedelijke milieu van ZaanIJ als de infrastructurele schakel tussen het Amsterdamse en Zaanse deel van het plangebied. De verwachting is dat de dynamiek van de verstedelijking zich aan de zuidzijde van de plas doorzet, en dat daar in combinatie met een hoogwaardig openbaar vervoerverbinding met Zaanstad een meer stedelijk gebruiks? vorm krijgt. De Structuurvisie 2040 anticipeert hier ook op met de aanduiding van een metropolitane plek aan de Noorder IJ-plas, bijvoorbeeld in de vorm van een stedelijke culturele voorziening zoals een museum. In dit kader zijn verkenningen gedaan voor de tracékeuze voor een metro, stadstram of bus verbinding met een doorsnijding van de plas. Dit vraagt om een slimme fasering van de ontwikkelingen rondde Noorder IJ-plas. Het is een gevoelig gebied waar ontwikkelingen in

aanvang bij voorkeur stapsgewijs en in bescheiden omvang plaats moeten vinden. Vandaar dat gekozen is voor een korte en middellange termijnvisie voor wijze van activering, door een zelfbewuste typering van wat dit gebied is en het uitsluiten van (stadsrand)ontwikkelingen zonder toegevoegde waarde voor het gebied.

De volgende ruimtelijke uitgangspunten gelden op basis van het bovenstaande voor het Ruimtelijk toetsingskader:
1. Het water beleven: De grootte van de plas en het uitzicht richting Noordzeekanaal en haven zijn uniek. Vooral de noordoever, waar nu de Grondbank gesitueerd is, kan een mooie openbare plek worden met een strand en een kleinschalige horecavoorziening,
2. De natuur verder ontwikkelen: Het ondieper maken van de waterbodem langs de oostelijke oevers wordt afgemaakt. Dit ter verbetering van waterkwaliteit met meer mogelijkheid voor vis-paaiplaatsen en waterplanten op deze ondiepe plekken, die tevens voor waterzuivering moeten gaan zorgen. Het struinnatuurgebied met Schotse Hooglanders kan worden vergroot aan de noord- en oostzijde, alsmede het fiets- en wandelnetwerk daar door- en omheen;
3. Het wandel en fietsnetwerk uitbreiden:
    - een dam tot dam fietsroute door de Noorder IJ-plas (op middendam die noord en zuidzijde van de plas scheidt)
    - een extra wandelroute, zie vorig punt, aangevuld met een houten watervlonder langs de zachte oostoever als aantrekkelijke noord-zuidverbinding langs de plas.
    - een Hoogwaardig Openbaarvervoersverbinding tussen Zaanstad en Amsterdam via de Noorder IJ-plas, eveneens op de middendam.

4. De toegankelijkheid vergroten: toevoegen van meer en mooi vormgegeven ingangen van het park, aansluitend op het fiets- en wandelnetwerk;
5. Het verblijven versterken:
    - Publieke plek aan de plas: zandstrand (mogelijk zwemmen), cultuur & ontmoeting, kleinschalige horeca, educatief jong & oud
    - Route langs het water: plek voor wandelen en verblijven langs de waterkant
    - Middendam: optimale waterbeleving met bankjes, informele speelplek voor de woonbuurt
    - Publieke plek aan het IJ: vrij uitzicht op Amsterdam en de, Achtersluispolder, picknickplaats en informatie over het gebied
    - Hoogteverschillen: uitzicht over de plas, mogelijkheid tot uitbreiding in noordwestelijke richting langs A8.

Multifunctionele publieke plek
Waar nu de Grondbank is gesitueerd kan na vertrek van de Grondbank vanaf 2023 een publieke plek ontstaan. Deze plek is goed ontsloten voor fiets- en busverkeer en prachtig gepositioneerd aan de kop van de plas. In combinatie met een zwemstrand is het een ideale plek voor recreëren en ontmoeten, mooi op de zon gelegen. Met de Grondbank wordt ingezet op het extra afschermen van de A8 door uitbreiding van de zandheuvels tegen de A8 aan. Zo kan een luwe ligging van de verblijfplek worden gerealiseerd en de verkeersbundel aan het zicht worden onttrokken. De hoofdingang van de Noorder IJ-plas kan voorlopig ook op deze locatie worden gesitueerd. Deze publieke plek kan een aanvullend programma krijgen al dan niet van tijdelijke aard. Te denken valt aan kleinschalige horeca met terras in combinatie met werkruimtes (kunst of ambacht), sociale ontmoetingsplek, educatie centrum, gericht op sociaal-maatschappelijke thema's, natuur- en duurzaamheidseducatieprojecten, en wellicht een cultureel programma. Dit alles kleinschalig met oog voor harmonie en in balans met de groene omgeving.

Balkon aan het IJ
Aan de zuidzijde van de Noorder IJ-plas is de relatie met de dynamiek van de stad het grootst, zowel in afstand als visueel. Om dit te versterken kan extra ruimte ingezet worden om dit te beleven, in de vorm van een "balkon" (houten terrassen, zitplekken in de vorm van een tribune) en bijvoorbeeld een uitkijkpunt, alsmede een tweede en derde entree naar het park vanuit Amsterdam en Zaanstad. In de toekomst zal de veranderende stad hier het duidelijkst waarneembaar zijn, mede door de komst van een HOV-lijn en de verandering en verdichting van de Achtersluispolder en de Cornelis Douwes bedrijventerreinen binnen Haven-Stad. Aan deze zijde van het park ontstaat in de toekomst de mogelijkheid voor het vestigen van een stedelijke voorziening zoals een museum. Het uitzichtpunt aan de zuidelijke oever biedt een totaal zicht op het Noordzeekanaal richting westen en het IJ richting oosten. Dit is een plek voor een bijzondere markering van de IJ-oeverontwikkelingen.

Advies

Op grond van de door u verstrekte informatie (ontwerp Ruimtelijk toetsingskader Noorder IJ-plas 2020-2030, maart 2020) constateert de TAC dat het Ruimtelijk toetsingskader Noorder IJ-plas niet inpasbaar is in de Hoofdgroenstructuur, om drie redenen.

De eerste is dat het voorgestelde beleid minder dan het bestaande beleid bescherming biedt aan wat het beoogt te beschermen. De tweede is dat het voorgestelde beleid ruimte biedt aan initiatieven, in het bijzonder de publieke openbare plek op de noordoever, die strijdig zijn met het bestaande beleidskader. Dat leidt 'automatisch' tot een negatief advies van de TAC.
De derde is dat in onvoldoende mate wordt afgebakend wat in ieder geval als niet wenselijke ontwikkelingen moet worden beschouwd om het unieke karakter van het gebied als bijzonder struinnatuurgebied te waarborgen.

We zijn van mening dat het Ruimtelijk toetsingskader is opgesteld met een scherp oog voor de kwaliteit van het gebied en bewust van de dynamiek die in en rond het gebied speelt. De Noorder IJ-plas kent vanuit de geschiedenis al een bijzondere en grote ruimtelijke dynamiek. Ontstaan door een 19de eeuw dijkdoorbraak, vervolgens ingepolderd en in de jaren 70-80 weer uitgegraven voor dijklichamen van de A10. Nu ligt het er als een geïsoleerd onontdekt groenblauwe parel die wacht om wakker te worden gemaakt. De vraag is welke ruimtelijke opgave we de plas richting 2050 willen meegeven. Dat vraagt om een zorgvuldige afweging.

De TAC onderkent de grote stedelijke dynamiek in de directe omgeving en onderschrijft de stelling dat het gebied in de toekomst als een belangrijke schakel zal kunnen fungeren om Zaanstad met Amsterdam te verbinden. Bovendien zal het in het kader van Haven-Stad één van de twee parken van formaat zijn. Dat vraagt om een visie op de wijze waarop de activering dient plaats te vinden. Wel benadrukken we dat die groeiende verstedelijking een lange looptijd zal hebben en de omvang vooralsnog beperkt zal blijven. De initiatieven die zich nu aandienen lijken meer algemeen van een stadsrandorde dan dat ze voorsorteren op de stedelijke potentie van de Noorder IJ-plas zelf. Helaas zien we ook elders dat de leegte en ruigte van dit groentype aanleiding lijken te zijn om als afvoerputje voor initiatieven te dienen. In de ontwikkeling van het gebied schuilt een gevaar, namelijk het verlies van het unieke karakter van dit gebied als struinnatuur, zeker als het tempo vooruit loopt op de transformatie van de omliggende gebieden. Het gebruik van de term en het groentype stadspark voor een toekomstig wensbeeld én in het bijzonder voor de overgangsperiode daarnaar toe verwoordt kernachtig dit potentiele gevaar. Een kanttekening die de TAC daarom plaatst: vanuit het Hoofdgroenstructuurbeleid geredeneerd is er geen urgentie voor een apart toetsingskader voor dit gebied vooruitlopend op de omgevingsvisie. Zeker ook omdat de ontwikkelstrategie voor de komende 10 jaar is, een periode waarin de stedelijke ontwikkeling in de directe nabijheid nog slechts in beperkte mate op gang zal komen. De TAC is

blij te zien dat haar preadvies in deze is overgenomen en een fasering is ingebouwd. De uitgangspunten voor toekomstige ontwikkeling zijn grotendeels behoud en uitbreiding van de bestaande struinnatuur, plus het toegankelijk en beleefbaar maken er van: water beleven, natuur ontwikkelen, routing uitbreiden, toegankelijkheid vergroten, verblijven versterken.

De kern van ons advies is dat het huidige groentype en toetsingskader het gebied beter beschermen dan dit voorliggende ontwerp toetsingskader. Met een apart toetsingskader wordt het gevaar van onwenselijke, elders uit te plaatsen, functies eerder vergroot dan verkleind. Bijkomend is dat het Ruimtelijk toetsingskader niet concreet genoeg is om als toetsingskader te gebruiken. Het gevaar bestaat daarmee dat naast wenselijke ook onwenselijke initiatieven hier zullen landen. Een gevaar voor de Hoofdgroenstructuur waar de TAC als basistaak op heeft te attenderen. Als het wenselijk is om een toetsingskader te maken, dan is de absolute voorwaarde dat er een plafond wordt ingebouwd.

Het groentype 'Struinnatuur' kan nog tien jaar mee in het gebied en is juist de grote kwaliteit hier. De openheid rond het water en de ruigte van de oevers geven het gebied een eigen identiteit die ook op termijn behouden dient te blijven. Daarom moet bepaald worden welk karakter de Noorder IJ-plas en het park moeten gaan krijgen en of deze langzaam qua groentype van ruigte/struinnatuur naar stadspark kan transformeren. Waar de afgelopen jaren beleidsmatig bewust is ingezet op natuurontwikkeling in dit park - en de TAC de initiatieven die zich aandienden ook strikt heeft getoetst vanuit regels verbonden aan het groentype struinnatuur/ruigtegebied komt de nadruk nu meer op recreatieve activatie te liggen. De TAC ziet het in dat kader als een uitdaging om binnen de huidige typering te kijken wat er mogelijk is. Dat is anders dan de ambitie in de Haven-Stad visie, al wordt ook daar ingezet op een stapsgewijze aanpak. We beschouwen deze strijdigheid als een opgave voor de omgevingsvisie om duidelijkheid te scheppen in welk tempo de ontwikkeling in die richting wenselijk wordt geacht, aangezien dit mede bepalend is voor de groentypering die hier bij herijking van de Hoofdgroenstructuur aan meegegeven dient te worden.

Het niet noemenswaardig wijzigen ten opzichte van staand beleid voor de periode tot 2030 roept bij de TAC vraagtekens op omdat er ook verdergaande ingrepen opgesomd worden bij de 5 ruimtelijke uitgangspunten. In het voorliggende ontwerp toetsingskader lijkt een keuze te zijn gemaakt tot activering binnen het groentype struinnatuur/ruigtegebied. De TAC ondersteunt dit. Daarentegen worden op meerdere plekken in het document doorkijken gegeven richting verdere toekomst waarbij ingezet wordt op doorontwikkeling naar een stadspark en verdergaande initiatieven. Dit schept verwarring over wijze van interpretatie van het toetsingskader. Ervan uitgaande dat alle specifiek genoemde functies/acties in hoofdstuk 6 als inpasbaar worden aangemerkt binnen het Ruimtelijk toetsingskader, concludeert de TAC dat een gedeelte hiervan niet inpasbaar is in het bestaande toetsingskader of om een nadere afbakening vraagt wil het als toetsingskader kunnen fungeren.

Het behoud van ruigte als de gebruiksdruk toeneemt, vraagt om duidelijke keuzes over wat waar kan gebeuren. Het ontwerp en inrichting kunnen sturing geven waarbij water of vlonders op het water en reliëf - als restant van de Grondbank - een belangrijke rol kunnen spelen. We missen daarbij een verwijzing naar het huidige recreatieve gebruik met honden uitlaat/ struingebied / motorcross en hoe dat een plek krijgt of juist wordt tegengegaan. Een deel van het voorgestelde programma is niet verenigbaar met wat er vanuit het vigerend beleid hier mogelijk is. In een eerder stadium heeft de TAC bij het bestemmingsplan heel strikt getoetst aan struinnatuur/ruigtegebieden en een strand en bijbehorende voorziening niet inpasbaar benoemd. Vanuit de ambitie en deze locatie zou het gemeentebestuur kunnen redeneren dat een strand inpasbaar is en daarbij behorende kleinschalige voorziening. Kleinschaligheid is in deze context cruciaal, een werkfunctie en doorontwikkeling naar grootschaligere ontwikkeling zijn wat de TAC betreft uitgesloten. Dat geldt ook voor een museum.

Doorontwikkeling van fietsroute over middendam naar HOV is evenmin inpasbaar. Destijds is het een bestuurlijke keuze geweest om een fietsverbinding over de middendam mogelijk te maken, beredeneerd vanuit de maatschappelijke meerwaarde van deze verbinding. Vanuit de ambitie met dit gebied geredeneerd is deze Dam-tot-dam route een te ondersteunen keuze. Doorontwikkeling naar een hoogwaardige openbaarvervoersverbinding in de vorm van een metro, tram of busverbinding is van een totaal andere orde. Dergelijke infrastructurele ingrepen zijn volgens het vigerende Hoofdgroenstructuurbeleid niet inpasbaar, noch binnen het groentype struinnatuur, noch binnen het groentype stadspark. Het is aan het bestuur om te beslissen over de wijze waarop en locatie van een dergelijke infrastructurele doorsnijding van de Noorder IJ-las om de bereikbaarheid tussen Zaanstad en Amsterdam te vergroten of deze richting herijking uit te sluiten van de Hoofdgroenstructuur.

De keuze voor een dynamische zuidzijde rond de kleine plas sluit het best aan bij de aangrenzende stedelijke ontwikkeling van Zaanstad en de IJ-oevers en biedt de mogelijkheid voor een rustiger achterland noordwaarts. Met de locatie van de Grondbank als publieke bebouwde plek met allerlei voorzieningen wordt echter ook, of mogelijk zelfs juist, de noordzijde geactiveerd. Vanuit bereikbaarheid van de locatie overigens een logische gedachte. De mate waarin activering plaatsvindt, is daarmee bepalend voor de mate waarin het conflicteert met het unieke karakter van de struinnatuur.

Programmering van voorzieningen is cruciaal om keuzes te maken passend bij het unieke karakter van het gebied en bij de toekomstige ontwikkeling. Dat vraagt om een zelfbewuste typering van wat dit gebied is en het uitsluiten van meer algemene stadsrandontwikkelingen zonder toegevoegde waarde voor het gebied. In het voorliggende ontwerp toetsingskader is hiertoe een aanzet gedaan, maar door de TAC als onvoldoende beoordeeld om als toetsingskader te kunnen vigeren. De tijdens de inspraak voorgelegde dilemma's zijn daarvoor illustratief. Het toetsingskader geeft slechts in beperkte mate sturing aan deze in de dilemma's geschetste keuzes qua programmering.

Naast wenselijke ontwikkelingen zullen er ook onwenselijke ontwikkelingen op dit gebied afkomen. We adviseren het ruimtelijk toetsingskader verder aan te scherpen door plafonds in te bouwen van wat er niet kan. Uit onze ruime praktijkervaring attendeert de TAC op de grote creativiteit van initiatiefnemers die visieonderdelen als 'een balkon' en 'metropolitane plek' oproepen. Deze zijn voor meerdere interpretaties vatbaar. Daarbij zou je bij voorkeur niet in functies moeten denken, want je kunt nooit overzien wat er allemaal op de Noorder IJ-plas af gaat komen aan initiatieven, maar meer in de zin van concrete aanscherpingspunten:
- de bebouwing blijft beperkt tot .....(qua omvang en locatieaanduiding)
- geen overnachtingsmogelijkheden
- geen grootschalige activiteiten en voorzieningen
- geen motorboten (alleen elektrisch vanuit duurzaamheid en ecologie)
- geen doorbraak naar kanaal mogelijk maken
- geen terreinuitgifte aan particuliere initiatiefnemers

De TAC erkent dat de Structuurvisie nog geen rekening hield met de duurzaamheidsopgave en initiatieven die daar op dit moment uit voortvloeien. In die zin is er behoefte aan visievorming hierop, maar dat geldt voor al het groen in en om de stad, niet specifiek voor de Noorder IJ-plas. Windturbines gelden volgens de algemene richtlijnen over inpasbaarheid als niet inpasbaar met uitzondering van de uitwerkingsgebieden windenergie, waarbij partners uit de metropoolregio zullen worden betrokken. De Noorder IJ-plas is in de Windvisie (2012) benoemd als uitwerkingsgebied. Hoewel de TAC geen directe zeggenschap heeft in deze, staat ze op het standpunt dat bij de afweging de ambitie voorop dient te staan om ter plaatse een recreatieve ontwikkeling mogelijk te maken. In casu lijkt het omgekeerde het geval en krijgt het gebied aan de voorkant een serieuze duurzaamheidsopgave mee. Deze was in 2012 nog niet zo nadrukkelijk in beeld. De wijze van situering en uitvoering zullen medebepalend zijn voor de vraag of de

duurzaamheidsopgave verenigbaar is met de recreatieve opgave. Op het moment dat deze vanuit stedelijk perspectief resulteert in een ja, vraagt de TAC aandacht voor de impact van windturbines op omliggende (toekomstige) voorzieningen en een goede landschappelijke inpassing van de windturbine(s), zodat ze een logisch onderdeel worden van het landschap in plaats van de beleving van horizonvervuiling. Ten aanzien van zonne-energie doet het Hoofdgroenstructuur toetsingskader geen uitspraken, evenmin over zonne-energie op het water. Ook hiervoor geldt dat de wijze van situering, omvang en uitvoering medebepalend zijn voor de vraag of inpassing verenigbaar is met de recreatieve opgave en de opgave van het behoud van het struinnatuurkarakter.

Bij 'natuur ontwikkelen' gaan het in het ontwerp toetsingskader alleen over het landdeel – niet het water. De verondieping wordt benoemd als maatregel om water te zuiveren – maar de plas had van oudsher het aller helderste water van Amsterdam. De toename van de biodiversiteit leidt tot meer van wat we in onze omgeving al hebben, en gaat ten koste van de aanwezigheid van (in onze omgeving) zeldzame brakwatersoorten – dus een afname van biodiversiteit.

De TAC waardeert het zeer dat ze haar input in dit stadium mocht leveren en blijft graag actief betrokken bij het vervolgtraject als het gaat om concrete initiatieven voor het gebied. We zijn benieuwd naar de status die dit toetsingskader krijgt en of dit een specifiek toetsingskader wordt ter verfijning van het vigerende Hoofdgroenstructuurbeleid, waar de TAC ook aan dient te gaan toetsen of wordt het verdisconteerd in actualisatie Hoofdgroenstructuur / Omgevingsvisie? De TAC wordt graag binnen een termijn van drie maanden geïnformeerd hoe met dit negatieve advies wordt omgegaan.

Hoogachtend,

Dr. M.C. van Schendelen

Voorzitter
Technische Adviescommissie
Hoofdgroenstructuur

Drs. ing. N. Bosch

Secretaris TAC

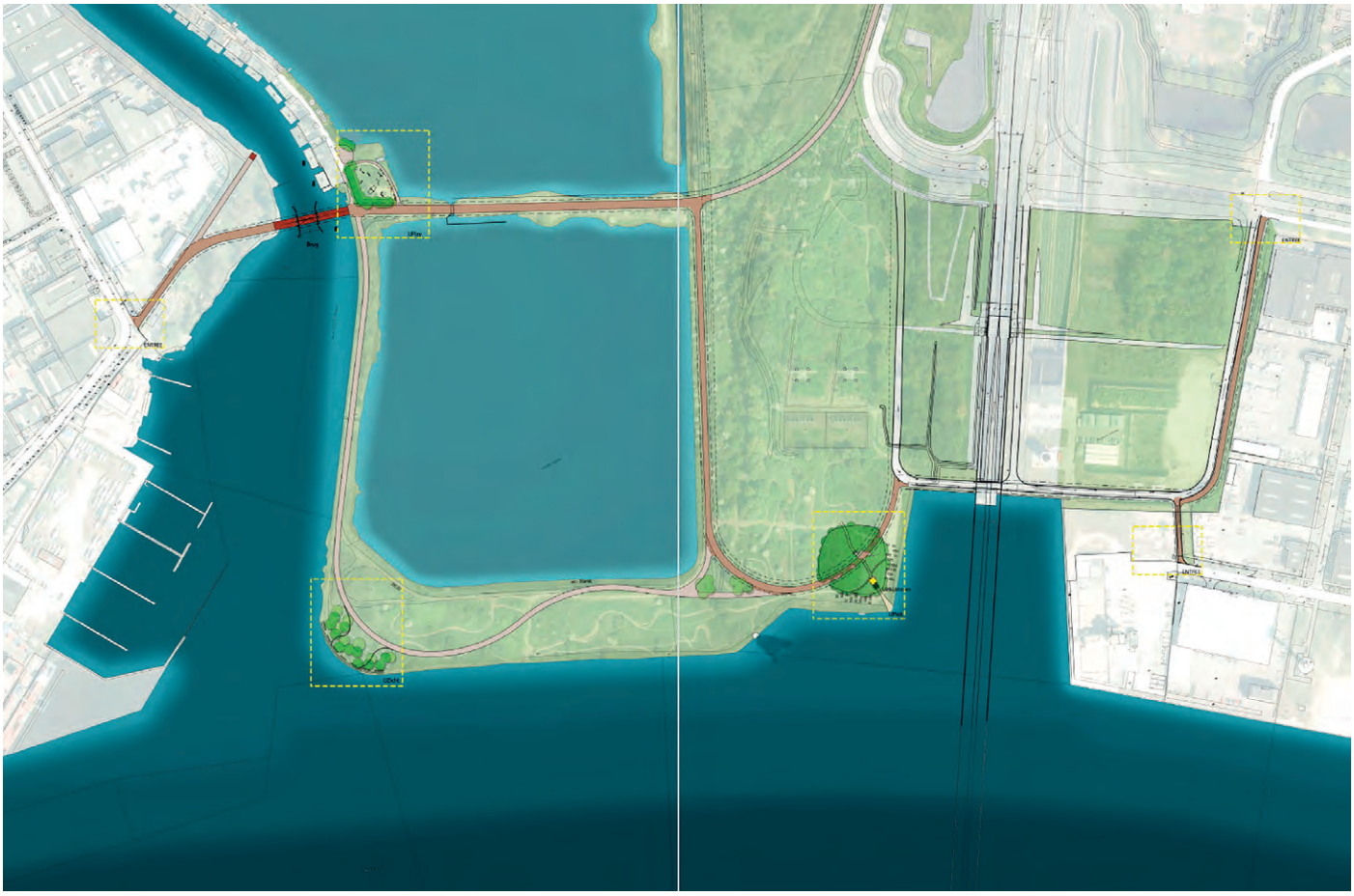

Schetsontwerp voor de recreatieve fietsroute via de Noorder IJ-plas, als onderdeel van de Dam tot Dam route (Bosch&Slabbers)

Schetsontwerp voor de fiets- en voetbrug over Zijkanaal H

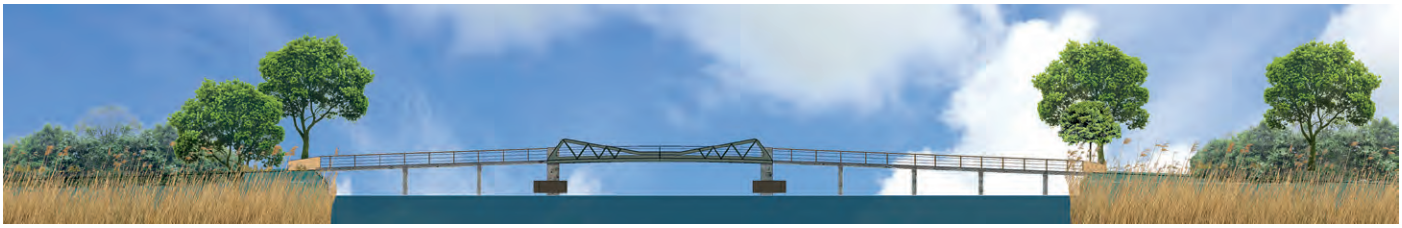

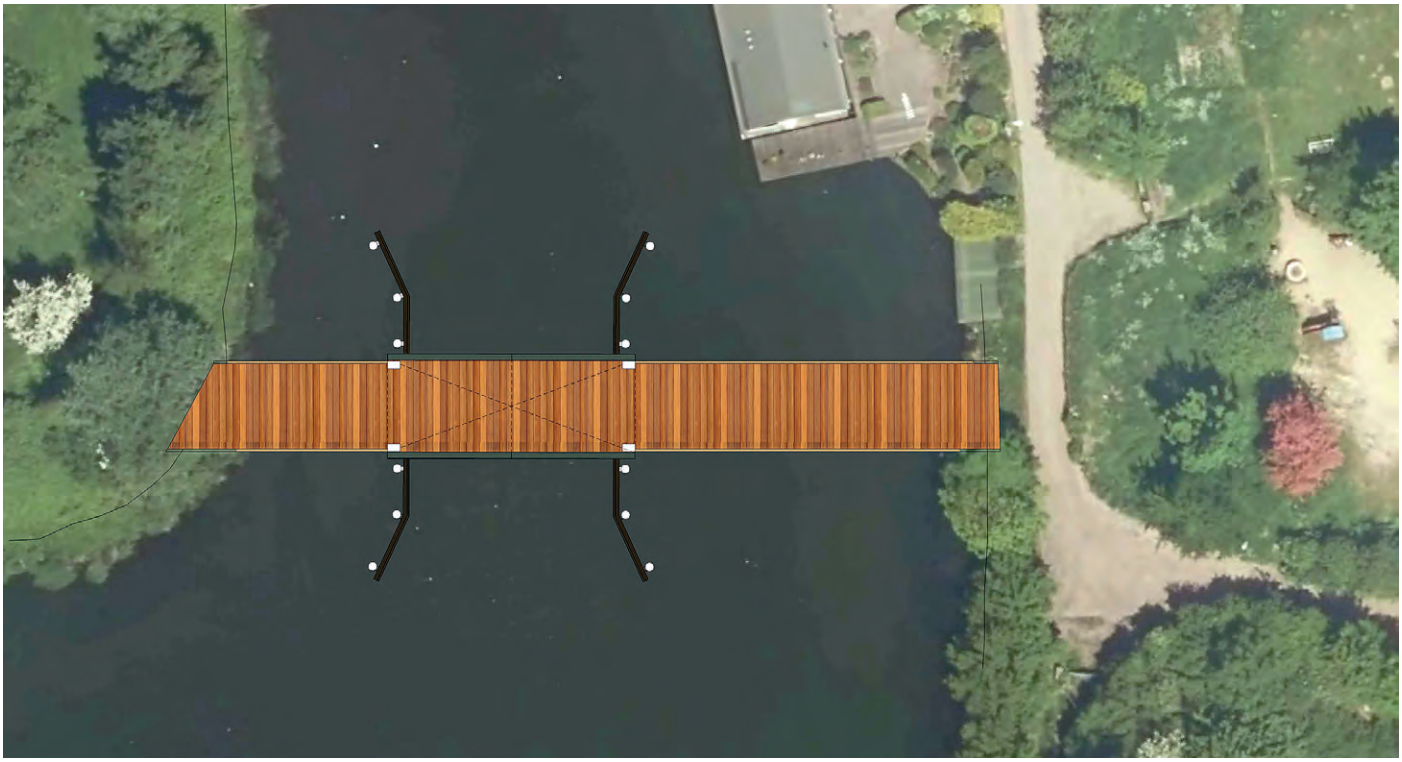

10 Raadsinformatiebrief motie

Gemeente Amsterdam

Raadsinformatiebrief
Afdoening motie

Aan:	De leden van de gemeenteraad van Amsterdam
Datum	29 juni 2021
Portefeuille(s)	Ruimtelijke Ordening
Portefeuillehouder(s):	Marieke van Doorninck
Behandeld door	Ruimte en Duurzaamheid, havenstad@amsterdam.nl
Onderwerp	Reactie op motie 197 van de leden Biemond (PvdA) en Ernsting (GroenLinks)

Geachte leden van de gemeenteraad,

In de vergadering van de gemeenteraad van 31 maart 2021 heeft uw raad bij de behandeling van het Toetsingskader Noorder IJplas motie 197 van de leden Biemond (PvdA) en Ernsting (GroenLinks) inzake aantal vierkante meters bebouwing maximeren aangenomen. In de motie wordt het college gevraagd om rond de Noorder IJplas het aantal vierkante meters bebouwing voor bijvoorbeeld horeca te maximeren (tot 600 aantal m2) waarbij er ook ruimte moet zijn voor kleinere paviljoens tot 200 m2 en zo de natuurwaarde in de Noorder IJplas te borgen.

Het college geeft als volgt uitvoering aan de motie. Bij het toetsen van initiatieven voor (tijdelijke) bebouwing in de Noorder IJplas zal in aanvulling op hetgeen al vermeld is in het Toetsingskader ook getoetst worden dat de bebouwing niet meer zal zijn dan het aantal m2 dat benoemd is in de motie. Hierbij geldt dat het aantal vierkante meters voor bebouwing aan de noordzijde van de Noorder IJplas wordt gemaximeerd op 600m2. Daarnaast is er bij de overige ingangen naar de Noorder IJplas ruimte voor kleinere paviljoens tot 200m2. Bij toetsing van initiatieven voor tijdelijke bebouwing in het gebied zal dit plafond gehanteerd worden in aanvulling op de bepalingen die benoemd zijn op pagina 45 in het door u vastgestelde Toetsingskader. Hierin is aangegeven dat gewerkt wordt met een toetsteam dat samen met de initiatiefnemers de ontwerpen beoordeelt en begeleidt. En dat de bebouwing moet passen bij de gebruiksdoeleinden zoals genoemd in het Toetsingskader en optimaal ingepast dient te zijn in het karakter en landschap van de Noorder IJplas. Het door de gemeente ingestelde toetsteam zal aan hand van het Toetsingskader en het bebouwingsplafond de initiatieven beoordelen. Daarbij zal ook de TAC gevraagd worden om advies uit te brengen over initiatieven in het gebied.

Het college beschouwt de motie hiermee als afgehandeld.

Met vriendelijke groet,
Namens het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Amsterdam,

Marieke van Doorninck
Wethouder Ruimtelijke Ontwikkeling en Duurzaamheid

11 Schets Dam tot Dam fietsroute

Als onderdeel van de Dam tot Dam fietsroute is de Noorder IJ/plas een belangrijke schakel en waarbij gezocht wordt naar een optimale beleving van het water van de plas, het Noordzeekanaal en het IJ. In tegenstelling tot de snelfietsroute die ten noorden van de Noorder IJ/plas Zaandam met Amsterdam verbindt, gaat het hier om een recreatieve fietsroute door het natuurgebied. De route krijgt dan ook een parkachtige uitstraling, vergelijkbaar met andere Amsterdamse parken, zoals de Brettenzone en het Diemerpark.

De route

Het is van belang dat de nieuwe route zo optimaal mogelijk wordt aangesloten op het bestaande fietsnetwerk. Aan de Amsterdamse zijde op de Toetsenbordweg, Meteorenweg en Zijkanaal H-weg en aan Zaanse zijde de Sluispolderweg. De route kent een parkachtige en landschappelijke inrichting, robuust en duurzaam. Langs de route zal gekeken worden naar inpassen van enkele rustplekken en waar nodig bij ingangen extra fietsparkeerfaciliteiten.

De brug

De fiets- en voetbrug over het Zijkanaal H is een hoogwaardige en robuuste brug passend bij de omgeving. De aansluiting op de fietsroutes moet helder en overzichtelijk zijn. De brug mag geen beperking zijn voor achterliggende nautische activiteiten. De doorvaart zal conform richtlijnen behorende bij dit water toegepast worden.

Achtersluispolder

Aan de Zaanse zijde sluit de route aan op de Sluispolderweg. Ook hier zullen fietsers en voetgangers veilig en overzichtelijk de weg kunnen vervolgen. Wel is het zo dat de Achtersluispolder een transformatiegebied is. Naar verwachting zal op verschillende momenten naar oplossingen moeten worden gezocht voor veilige verkeerssituaties.

Doorsneden bij schetsontwerp (Bosch&Slabbers)

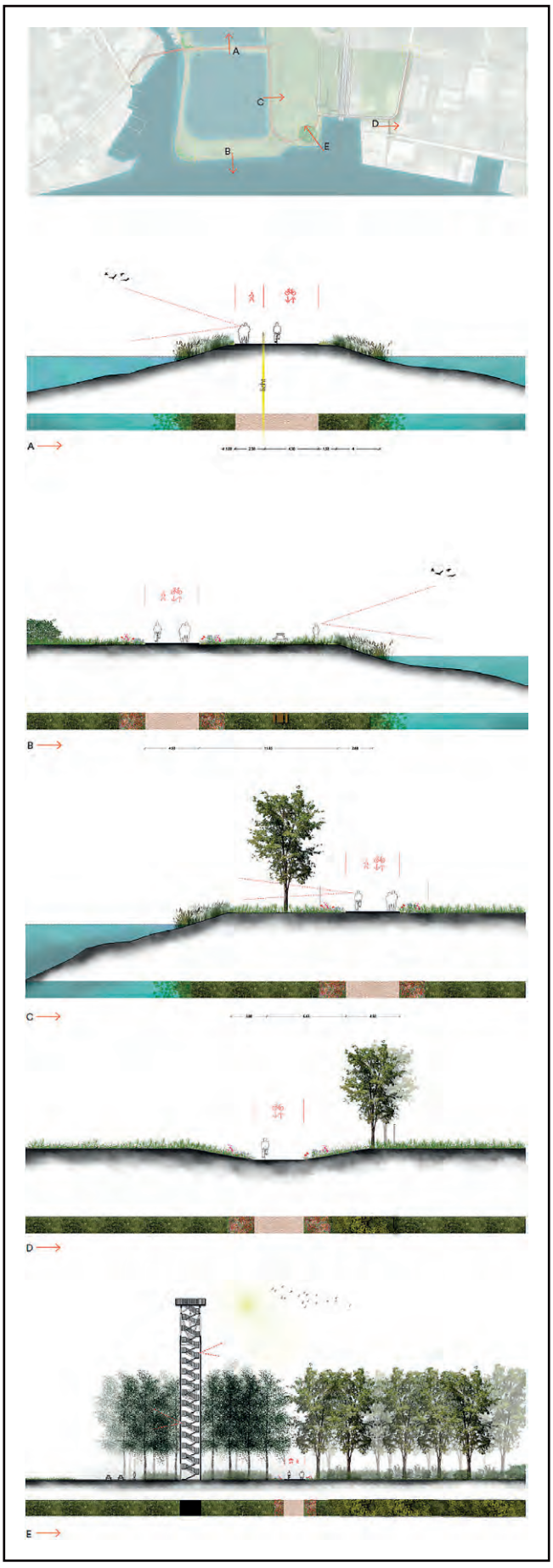

Schetsidee voor een publieke plek aan de noordzijde van de Noorder IJ-plas met een zwemstrand (Bosch&Slabbers)

Voorstudie met aantal richtlijnen

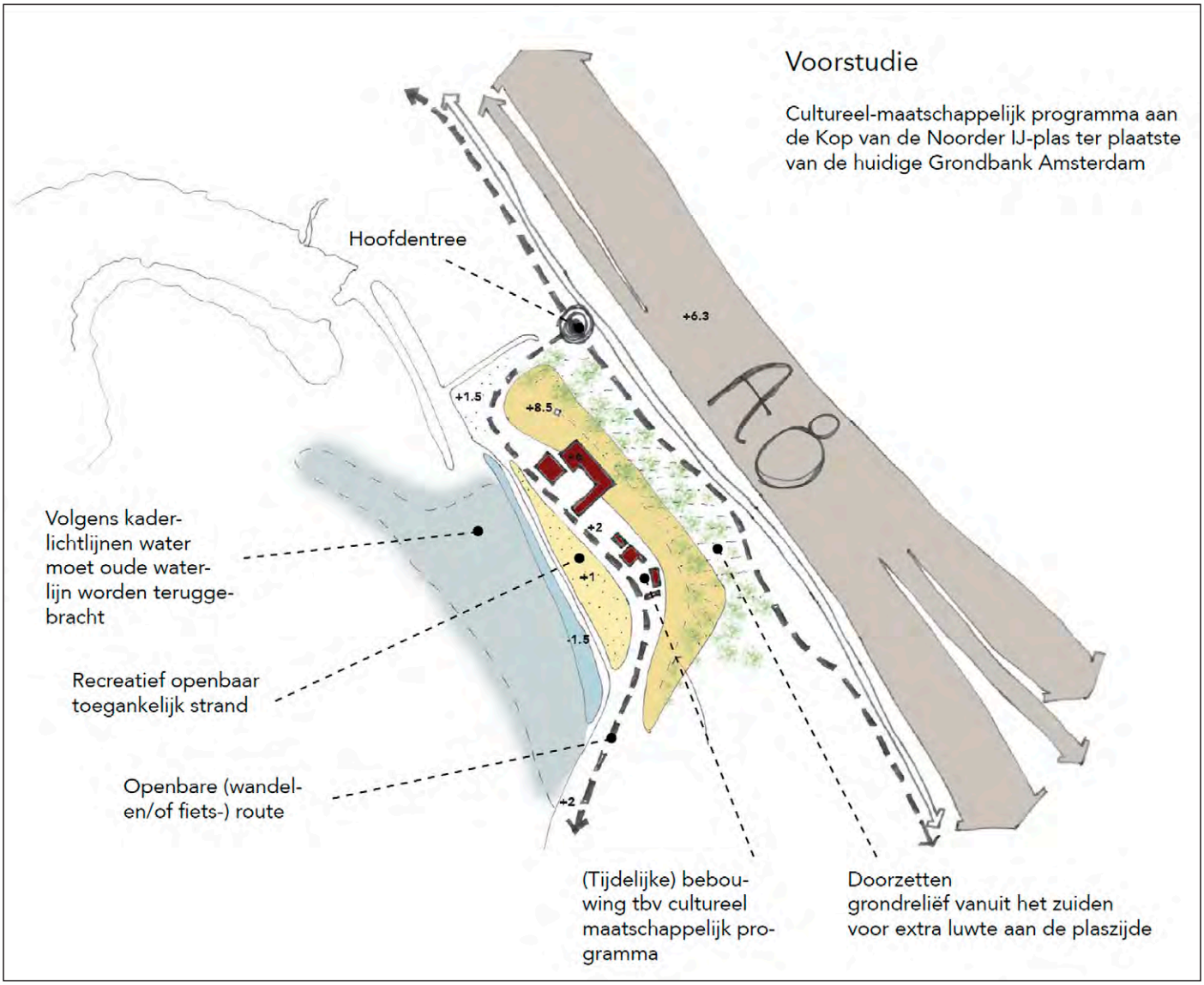

12 Voorstudie cultureel centrum aan de plas

Aan de noordzijde van de plas op de locatie van de grondbank kan op termijn een tijdelijke of permananete plek ontstaan voor aanvullend programma, welke op een aantrekkelijke manier past in de natuurlijke omgeving.

Ontmoeting

De Noorder IJ-plas kan als schakel fungeren tussen bestaande woonbuurten van Zaanstad, Amsterdam Noord en Oostzaan als er een ontmoetingsplek is. De noordkant is een goede locatie wanneer de Grondbank is vertrokken: het ligt op de zon en heeft prachtig uitzicht over de plas. Het ligt goed ten opzichte van de bushalte en snelfietsroute.

Openbaarheid

Een openbare plek, voor iedereen toegankelijk en laagdrempelig. Een plek die aan de hoofdentree ligt en lnags een route die verder het gebied van de Noorder IJ-plas ingaat. Deze plek is dan ook toegankelijk vanuit verschillende richtingen.

Thema's

Een voor de hand liggend thema voor de programmering is natuur en ecologie. Scholen of andere geinteresseerden kunnen vanuit de plek het gebied verkennen. Educatie is een belangrijk thema. Overige thema's zijn sociaal/maatschappelijk, cultureel, artistiek. Een kleinschalige horeca-invulling kan daar mee gecombineerd worden. Ook kan verder worden verkend of een officieel zwemstrand mogelijk is. Een belangrijk aandachtspunt is de toegankelijk voor auto's. In principe is dat niet mogelijk. Bevoorrading zal met een ontheffing mogelijk moeten worden gemaakt.

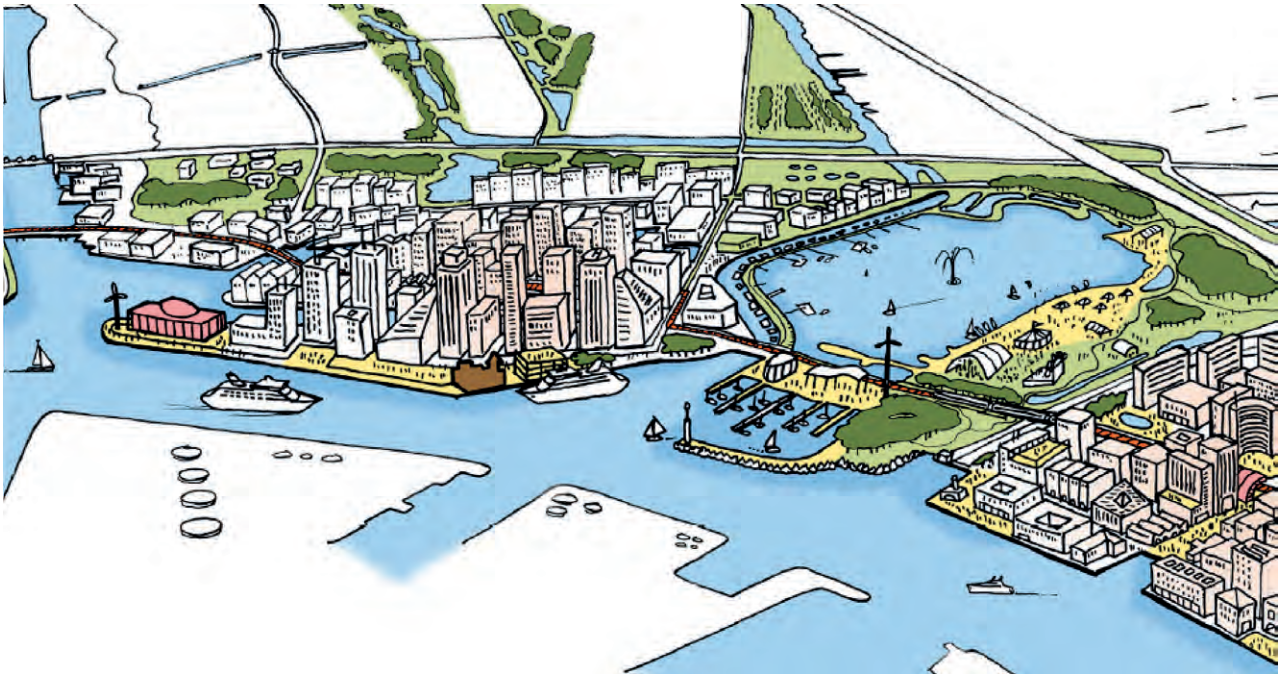

Beelden afkomstig uit Economisch-ruimtelijke verkenning ZaanIJ

Het overbruggen van de A10 om Zaanstad en Amsterdam Noord met elkaar te verbinden met fiets en OV is een onderzoekscasus voor het circulair inzetten (hergebruik) van de Keizersveerbruggen die naar verwachting binnen 10 jaar plaats moeten maken ter verbreding van de A27.

13 Verkenning overbruggen A10

In 2020 wordt een onderzoek opgestart voor de ZaanIJ-lijn (H.O.V.-verbinding). H.O.V. staat voor Hoogwaardig Openbaar Vervoer. Dit kan met behulp van bus, tram of metro/lightrail.
In 2019 is in een quickscan samen met Rijkswaterstaat, Vervoerregio Amsterdam en Gemeente Zaanstad een aantal varianten van het overbruggen van de A10 verkend. Deze overbrugging zal een HOV-verbinding moeten kunnen faciliteren in combinatie met een fiets- en voetverbinding.

4 varianten

Ter plekke waar de A10 in de Coentunnel uitmondt zijn 4 varianten verkend. Varianten 1 en 2 door middel van een brug of een verbrede versie daarvan. De andere variant die verkend is, is het verlengen van de tunnel. Een parkdek is ook bekeken als laatste variant. De resultaten van de quickscan worden verder verkend en onderzocht in het ZaanIJ-lijn onderzoek.

HOV en fiets

Al deze varianten worden verkend voor HOV-modaliteit (bus, tram, metro/lightrail) in combinatie met een fietsverbinding. Uitdagingen hierbij zijn de te overbruggen afstand over de rijksweg en de positie en hoogte van de hoogspanningskabels.

Keizersveerbruggen

Over de Bergse Maas liggen een zestal bruggen die medio jaren twintig worden vervangen in verband met verbreding van de A27. Rijkwaterstaat wil deze bruggen graag hergebruiken.
In het AMROR (Amsterdam-Rotterdam-Rijkswaterstaat) werkverband is afsgesproken om deze locatie over de A10 als casus hiervoor te onderzoeken. Deze casus krijgt naar verwachting in 2020 verdere invulling.

Variant 1 - Brug(gen) over A10 voor fiets en HOV (bus/tram/metro)

Variant 2 - Los dek over A10 voor fiets en HOV (bus/tram/metro) en beplanting (minimaal 1 meter aardedek

Variant 3 - Minimale verlenging van tunnelmond zodat er een comfortabele oversteek mogelijk is voor fiets en HOV (bus/tram/metro)

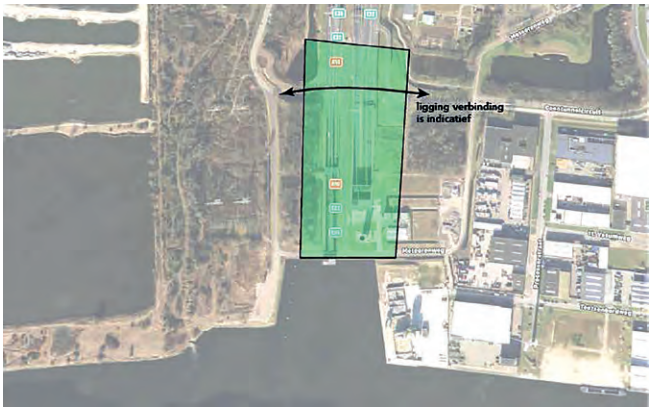

Variant 4 - Parkdek met mogelijkheid voor fiets en HOV (bus/tram/metro) en beplanting (minimaal 1 meter aardedek)

14 Projectorganisatie

Ruimtelijke Toetsingskader Noorder IJ-plasTekst en kaarten:
Ruimte en Duurzaamheid (projectteam Haven-Stad) en Stadsdeel Noord.

Fotografie:
Ruimte en Duurzaamheid, Bosch&Slabbers Landschapsarchitecten

Contact:
Havenstad@Amsterdam.nl
www.amsterdam.nl

Met medewerking van:

Bosch&Slabbers Landschapsarchitecten
- Stijn Koole
- Esther Bergstra
- Cor Simon

Tertium
- Michiel Hulshof
- Menno van der Veen
- Jorien Kemerink

VeelHooi
- Arend de Geus

Copyright © 2021 Gemeente Amsterdam